

SEP 3 1954

INDIAN OPINION

No. 34—VOL. -LII

FRIDAY,
3RD SEPTEMBER, 1954

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

COLOUR AND CHRISTIAN COMMUNITY

Non-violence in its dynamic condition means conscious suffering. It does not mean submission to the will of the evil-doer but it means the putting of one's whole soul against the will of the tyrant. Working under this law of our being, it is possible for a single individual to defy the whole might of an unjust empire to save his honour, his religion, his soul, and lay the foundation for that empire's fall or its regeneration.

The hardest metal yields to sufficient heat. Even so must the hardest heart melt before sufficiency of the heat of non-violence. And there is no limit to the capacity of non-violence to generate heat.

—Mahatma Gandhi.

D. R. EMORY ROSS, President, Phelps-Stokes Fund, New York, paid a flying visit to the Union last month, to deliver the tenth Hoernle Memorial lecture 1954, under the auspices and in the 25th anniversary year of the South African Institute of Race Relations at Johannesburg and at Capetown. The lecture was on "Colour and Christian Community." The S.A. Institute of Race Relations have published the lecture in pamphlet form and can be had from their office at P. O. Box 97, Johannesburg, at P. O. Box 2612, Durban, or at 18, Orange Street, Capetown. We quote from the lecture the following for the interest of our readers:

"White Christians in the past three hundred years or so have personally been largely responsible for creating what we call "the race problem." White Christians personally acting in group decisions are now the strongest single force in seeking to end in America. They know now that the way to begin is personally to stand and act, where we are, with what we face, with what we have.

Kipling once had a king soliloquize in verse. The poem was called "The King's Job." One verse was this:

"The wisest thing, I must suppose
That a man can do for his land
Is the work that lies under his nose,
With the tools that lie under his hand."

Dwight Eisenhower as person and president, speaking of America as persons and America as nation, recently said, "Whatever America hopes to bring to pass in the world must first come to pass in the heart of America."

Another true word spoken long ago by Edmund Burke has deep meaning in the problems of colour and Christian community today confronting us. "The only thing necessary for the triumph of evil is that good men do nothing."

We in the West fear and detest Communism. We arm, proscribe, imprison, shoot, take all sorts of measures to contain it, bar it, destroy it. But an ex-Communist, Whittaker Chambers, had this simple thing to say about the real strength and weakness of Communism. "Communism is never stronger than the failure of other faiths."

The only sure defence against Communism for us is Christian offense—not offensive Christianity, but a Christian offence springing from the faith, hope, love of our Lord's winsome power, available to our spirits and forces of today if we want it and seek it and use it.

Napoleon had a certain experience of armed might and of the attempted physical containment of unwilling people. Toward the close of his life he remarked: "There are two powers in this world, the sword and the spirit. In the end the spirit is always the conqueror."

Emotionally and spiritually there is perhaps no greater conquest for Christians to make in our embottled world today than the conquest of colour barriers to Christian community. It is being done in many places. It can be done in all places if enough Christians personally so decide. For in the end the Spirit is always to conqueror.

Cobden once said. "All things shall yield to energy."

Today we know two sources of inexhaustible energy: the atom, and the soul.

The world is currently and fearfully aware of the energy of the atom.

- The world is currently and doubtfully aware of the energy of the soul.

Yet it is soul, and soul alone, soul of the individual Christian joining kindred souls of countless others, that can blot out colour as in Our Father's sight it is blotted out, and in blotting out Colour can leave simply and triumphantly a great host of God's children imbued with limitless power from on high: men and women in Christian community.

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones?

Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY,
the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The
New India Assurance
Company Limited

(Rustomjee (Pty.) Ltd. Principal Controlling Officers)

74 VICTORIA STREET, DURBAN

Telephone 2335. Telegrams 'BRADFORD'

P.O. Box 110

LUSAKA, NORTHERN RHODESIA

**BRADFORD CLOTHING
FACTORY**

Direct Importers and
Wholesale Merchants

Clothing Manufacturers

Proprietor RAMBHAI D. PATEL

Branch:

CITY STORE

Cairo Road, Lusaka

Always in Stock:

Piece Goods, Hosiery, Cutlery,
Enamelware, Stationery, Drapery,
Crockery, & Wool.

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Karanja arriving August 28. Sailing September 3
for Bombay via Karachi and Porebunder.

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow
Fever inoculation requirements and obtain certificates from their
nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from
private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES: DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	without food	£83-10-0
Second "	"	"	55-0-0
Inter-Class	"	"	37-0-0
Unberthed (Deck)	without food		24-10-0

Muslim Special Food £11-10-0 Ordinary Food £4-17-6
Hindu Special Food £10-3-0 Ordinary Food £4-5-6

Bookings for 1st, 2nd, Inter-Class and Unberthed (Deck) can
be effected by communication with us by telegram or letters.

Under no circumstances will unberthed passengers be
permitted to keep on deck with them more than one bed-
ding roll and one trunk for use during the voyage.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.

Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 3RD SEPTEMBER, 1954

First Fruits Of Federation

Viewed with misgivings the federation move in Central Africa and it has not taken long before they have proved to be true. Indians and Africans are the main target of the Federation. It will be no wonder if the Central African Federation becomes another Union of South Africa. Its new Immigration law is directed against Asians and as such is an insult to Indians in particular and to Asia in general. The enhanced status of the Indian in his own Motherland India and the enhanced status of India in the world has made no difference in Africa where they are being reduced to the status of untouchables. Whatever other reasons India may have had for not attending the Commonwealth Parliamentary Association Conference, whose sessions have just concluded in Nairobi, her action was fully justified on the score of this new insult hurled at her by the Central African Federation. The White rulers of Africa seem to be intent upon provoking the Asiatic Powers and the Africans to join in a united front against White domination. We have not the slightest hesitation in saying that, notwithstanding all the Communistic activities, the vast majority of Asiatics and Africans in the whole of Africa earnestly desire to remain on the friendliest terms with the White people and share their joys and sorrows equally. But the

increasing arrogance of the White rulers not only in the Union of South Africa but throughout the African continent seems to prove the truth of the saying: "Those whom the gods wish to destroy they first make mad." Our remarks are not directed against those White people who are proved friends of the non-Whites and are doing everything in their power at great personal sacrifices for the vindication of right and justice. We humbly bow to them. But those in power, to say the least, are trying the patience of the non-Whites to the utmost limit.

We are surprised at Mr. Ray Stockil, Independent Member of the Southern Rhodesia Parliament, who on the one hand acknowledges the fact that "the Indian population of the Colony were law-abiding citizens" and, on the other, goes on to say, "but we do know they might be used by Powers outside this Continent to control all the people who are here now." We take it that he has been reported correctly. Is it not unfair and unjust to brand a whole people merely on assumption when in reality they have proved to be "law-abiding citizens." Is it not an insult to India to doubt her integrity without the slightest justification? For it amounts to nothing else but that.

But worst of all is what the Prime Minister of the Central African Federation, Sir

Godfrey Huggins is reported to have said in Goromonzi, when he was addressing the multi racial Southern Rhodesia Missionary conference. "In this country," Sir Godfrey said, "the Government would in no circumstances tolerate active or passive disobedience to any law. The aim of the 'so-called African intellectual' was 'completely beyond the bounds of realisation. We can only hope that they do not try to test their strength because on this point we have to be quite firm.'" Bribery and corruption made democratic Government impossible yet this was one of the most difficult traits to remove from the African, he said.

We did not expect such a statement to come from Sir Godfrey Huggins, who has earned the reputation of being a fair minded and just person. Sir Godfrey surely does not need to be told that no man-made law which does not comply with the moral law of God is worthy of respect. God's law has to be given first preference at all costs. If intelligent people are led to disobey state laws it is the duty of the lawmakers not to lose their heads with the people but to see if the laws themselves are not defective. We wonder if it was fair on the part of Sir Godfrey to charge the Africans with the trait of bribery and corruption. Our experience in South Africa tells us that no race is immune from it. And Sir Godfrey, who was speaking on "environmental" and "fundamental" differences between the races, must admit that bribery and corruption were due to the environment in which people were placed and if the environment is not as it should be it is no fault of the people but is a sad reflection on the State. We

agree with Sir Godfrey that little learning is bad for any people, and is certainly "not the key to the European culture and civilisation." But if the trend of present legislation is a criterion of European culture and civilisation it is decidedly not a mark of good learning and is unworthy to be emulated. Europeans may, if they choose to, boast of their culture and civilisation but we must in all humility state that the non-European with his little intelligence fails to see in it the real culture and civilisation which should be the mark of good society. The present exhibition of "European culture and civilisation" seem absolutely indefensible on ethical grounds. And what cannot be defended on ethical grounds is not worth having.

NOTES AND NEWS

Instances Of The Present Government's High-handedness

A Native student from Kenya, who was due to write his second-year B.A. examinations at the University of Capetown in two months, time was ordered by the Department of the Interior last week to leave the country by the end of August. He is Mr. B. C. W. Lutta, one of the only two Native students from Kenya at the University. The other, a final year Ph.D. student, has been told that he must leave at the end of the year. At its monthly meeting the Students' Representative Council of the university it was decided to raise money to send Mr. Lutta to the United Kingdom, where a scholarship has been granted to him by the Kenya Government. No replies have been received to letters sent to Dr. T. E. Donges (Minister of the Interior) by the S.R.C. and the National Union of S.A. Students, asking the reason for the order.

Another Instance

"In view of the fact that your letter was evidently intended primarily as a publicity stunt, the Minister does not propose to reply to it," says a letter which according to the 'Natal Daily News' Johannesburg correspond-

ent, Father Trevor Huddleston has received from the Minister of Justice, Mr. C. R. Swart. Father Huddleston wrote recently to Mr. Swart, asking the reason for "constant police surveillance" of his movements, and suggesting that either Mr. Swart should take "public action" against him, or that the police "cease interference with personal liberties." In his letter, Mr. Swart adds that he "regrets that he does not feel disposed to participate in this scheme."

Restrictions On Inter-Territorial Movement

During the Debate on the Second reading of the Inter-Territorial Movement of Persons (Control) Bill Mr. Ray Stockil, Independent Member of the Southern Rhodesia Parliament, is reported by Sapa to have said, it was Parliament's duty to protect the Africans of the Colony from Asiatic infiltration. There was no doubt that the Indian population of the Colony were law-abiding citizens, "but we do know they might be used by Powers outside this Continent to control all the people who are here now," he said. When he introduced the Bill, the acting Prime Minister, Mr. George Davenport, said the objects of the Bill were threefold—to restrict the movement of people born or resident in the two northern territories into Southern Rhodesia when it was considered that their presence might not be in the interests of the Colony; to provide for the deportation of persons convicted of certain crimes and to allow the free movement of all other people. Mr. Davenport said that ultimately all citizens of the Federation would have to enjoy free movement between the territories, and the legislation now being introduced would be reviewed from time to time with a view to relaxing its provisions. But an embargo on the entry of people who were neither Europeans nor Africans had existed in Southern Rhodesia for a number of years and it was in the interests of those Asian people already resident in Southern Rhodesia that the embargo should continue meanwhile. The Minister had power to grant permits for the entry of Asian priests and women who intended to marry Asian residents of Southern Rhodesia and these permits would be easily obtained.

Southern Indian Congress Protests Against New C.A.F. Immigration Bill

The Salisbury correspondent of the 'Natal Mercury' states: "The Bill under review places Asians in Northern Rhodesia and Nyasaland

in the same category as criminals, Communists and subversive elements whom it is intended to control," states a letter of protest against the Inter-Territorial Movement of Persons (Control) Bill, sent to the Acting Prime Minister, Mr. G. A. Davenport, by the Southern Rhodesian Indian Congress. The letter, signed by the President, Mr. N. J. Patel, describes the Bill as a discriminatory measure designed to restrict the movement of Asians within the Federation while allowing members of other races the right of unrestricted movement. "We feel, as honourable citizens of the Colony of Southern Rhodesia and the Federation, the discrimination places a stigma on all of us Asians," says the letter. Stating that the constitution lays down "these three territories are the rightful home of all its lawful citizens whatever their origin," the letter says the present Bill violates the cardinal principles on which Federation was inaugurated. "At a time when

world opinion is placing sanctions against racialism and such discrimination, the Indian conference is very much perturbed to find the Legislative Assembly seeking authority to place racial laws on the Statute Book. The Immigration Bill of the Federation makes it impossible for any new Asian settlers except priests, teachers and wives. Thus, the Asiatic population will become static. We feel that member states of the Federation have a moral obligation not to impose any hardships against lawful inhabitants already settled within the Federation. Asians in all three states have made a direct contribution to the prosperity of the Federation as a whole. The Indian Congress of Southern Rhodesia believes in the spirit of partnership and pleads with you, and through you to the Legislative Assembly, to delete all racial discriminatory sections of the Bill as they are unjust in principle and would create unfavourable reactions in practice."

NON-EUROPEANS IN CENTRAL AFRICAN FEDERATION

IMPORTANT PRONOUNCEMENT BY SIR GODFREY HUGGINS

THE Prime Minister of the Central African Federation, Sir Godfrey Huggins is reported by Sapa to have said in Goromonzi last week that if differences between the races were environmental and not fundamental and unchangeable then the differences could, over a period of time, be reconciled.

Addressing the multi-racial Southern Rhodesia Missionary conference at Goromonzi, near Salisbury, Sir Godfrey said it was probably true that there were no fundamental differences of mental make-up between Africans and Europeans which was the result of heredity, or if there were they were so slight that they were "not demonstrable."

"This means that we are attempting to change not the Africans, but influences which operate on the Africans since birth and produce those vast and profound differences which do undoubtedly exist between Europeans and Africans."

Sir Godfrey said the task of changing the environment of Africans in the four conditions of climate, disease, nutrition and culture was a stupendous one when the numbers of the Africans and the great changes that had to be made were considered. But it was by no means an impossible task.

"The doctrine of segregation," he said, "is based on the belief that there are certain fundamental unchangeable differences between the races and that these changes can never be reconciled. If one concedes that the differences are environmental then it follows that the differences can over a period of years be reconciled."

African education was but a small part of the cultural background and attempts to educate the Africans had produced results which are not altogether encouraging. All too frequently the African thought that the little learning he had was the key to the

European culture and civilisation and its consequent powers.

"The exaggerated importance attached to this little learning had led to the rise of African nationalism based on the belief that a small number of partly educated Africans could govern the country without the presence of Europeans.

Modesty does not rank among the African characteristics. Because they are outstanding among their own people they automatically assume that they are outstanding when compared with Europeans," said Sir Godfrey.

"Not content to realise that the next generation of Africans might be better off in all ways, the semi-educated in the vanguard of nationalist movements wanted quick results for themselves.

"They see an opportunity to acquire power while the gulf between them and their more primitive fellow-being is wide. This same phenomenon had occurred in other African territories and had provided a powerful nationalist force.

In certain territories where there was no European settlement, the Government had the alternative of squashing the nationalist movement or getting out and speeding up self government irrespective of whether the indigenous inhabitants were fit for it.

In this country, Sir Godfrey said the Government would in no circumstances tolerate active or passive disobedience to any law.

The aim of the "so-called African intellectual" was "completely beyond the bounds of realisation."

"We can only hope that they do not try to test their strength, because on this point we have to be quite firm."

Bribery and corruption made democratic Government impossible yet this was one of the most difficult traits to remove from the African, he said.

FARM PRODUCE

We are cash buyers of all types of FARM PRODUCE, forward samples together with quotations to:

AISEN SOUTH AFRICA (PTY.) LIMITED

111/3 Macosa House.

17 Commissioner Street

P.O. Box 11012.

Phone: 33-8921

Johannesburg.

Bankers: BARCLAYS BANK D.C. & O.

LIBERAL PERSPECTIVE

MR. NGUBANE AND THE LIBERALS

II—THE FRANCHISE AND THE CONGRESS OF THE PEOPLE

By C. W. M. GELL

IN the second of his articles, published on August 13, Mr Ngubane welcomes the newly declared Liberal Party goal of unequivocal, universal adult suffrage. Here, I entirely agree with him. This frank statement of full democratic goal is sheer gain. Last year, I consistently criticised the Liberals for putting forward their qualified common franchise as, apparently, a goal and "a principle"—whereas it clearly cannot be more (if as much) than "a first step" and an interim device. Now, at least, the Liberals have made explicit what was always implicit in their franchise policy; for once the barriers of prescriptive white political privilege are breached, there is no feasible stopping place short of adult suffrage. Democracy of this sort remains, as Churchill has described it, "the worst possible form of government except all the others that have yet been tried." So we must try it too.

However, I think Mr. Ngubane has failed in the rest of his article to distinguish clearly between the Liberal goal and the methods Liberals advocate to achieve that goal. I will admit that the fault for this lies really more with the Liberals than Mr. Ngubane, because their policy statement is rather verbosely phrased, lacks punch and pungency, and is open to some criticisms in point of detail. I doubt if it is necessary to discuss the latter, because I think the Liberals may themselves next year see the value of a terser statement of their case. But I would just point out that the text of the franchise statement published in 'Indian Opinion' of July 23 is not the final one. The last two sentences of the 'Indian Opinion' version could be construed to mean that Liberals might use the devaluation of African education under the Bantu Education Act as a reason for admitting even fewer Africans to their interim franchise. This was not the intention. The Liberals were trying to say that Bantu Education would probably make nonsense of their Standard VI qualification which must, therefore, be discarded. As quoted in 'Indian Opinion,' they worded their resolution clumsily. This has been somewhat improved in the final draft which reads:—

"But these (interim) qualifications cannot be recommended

as a final statement of policy, as they have been arrived at: (a) without consultation with representatives of those whom they would exclude (temporarily) from the franchise; (b) without knowledge of the conditions—social, economic and educational—which will obtain at such time as our franchise policy will be initiated, e.g. the Standard VI qualification has been invalidated by the Bantu Education Act."

It would be wiser, in any event, not to have complicated the draft with reference to the Bantu Education Act at this stage.

Mr. Ngubane writes: "If universal adult suffrage is the goal, it must be defined as such in clear unambiguous terms with no qualifications." With all respect, I think the Liberals have met this demand in the first sentence of their franchise policy statement. What follows, and what is not entirely free from ambiguity, is the method by which Liberals think this goal can best be achieved. Here, there remains a difference between the ANC and the Liberals, both standing for the goal of adult suffrage, but the former advocating its immediate achievement in one fell swoop and the latter recommending that it be attained by stages (as it historically has been in most countries). I don't think that this difference justifies the amount of space Mr. Ngubane gives to it. That some Africans will regard the Liberal method as merely a rather more plausible means of keeping them politically subordinate is inevitable. It is also true that the Liberals are trying to do two things which are not yet fully compatible—to co-operate warmly with African politicians and to bring along progressive Whites as quickly as possible. But to call the latter "neo-Malanites" and to suggest that the Liberal franchise policy is "a toned-down version of apartheid" is premature, to say the least. White progressives outside the Liberal Party and the Congress of Democrats have not yet shed all their old inhibitions. That is not to say, as the term "neo-Malanite" implies, that they are merely seeking a new camouflage for old policies. Time enough to call them names when it has become clear that this is their sole intention.

As for the "toned-down version of apartheid," critics of the

Liberals should give them credit not merely for clarifying their goal, but for having discarded Std. VI and those other specific interim qualifications over which they wrangled so academically last year. The present formula about being unable now to specify exact qualifications for an unknown date in the future is much more flexible and leaves the way open for discussion with like-minded parties and organisations. If either the ANC or the Liberals were likely to form a government in the near future, even the present flexible formula might justify some of Mr. Ngubane's strictures. As neither have any such immediate prospects, I can see no need today for any serious disagreement over this difference of method. But now that a desirable element of flexibility has appeared in the Liberal policy, I strongly commend Mr. Ngubane's suggestion that the ANC and the Liberals might together consider guarantees for racial minorities. Even on its old Std. VI franchise, the Liberal Party, which also stands for universal compulsory education, was quite definitely committed to an electorate in which Africans would eventually be the great majority. If the ANC can see its way to try and meet European fears of "swamping"—fears not held by the Liberal Party, but by the remaining majority of Whites who expect Africans to behave towards them as they behaved towards Africans while power has been theirs—it would greatly assist the process of winning more Whites over to a genuinely progressive or liberal point of view.

As Mr. Ngubane suggests, these safeguards might usefully be considered at the Congress of the People, to which both the ANC and the Liberals are committed. But I do think that the promoters of this constructive and widely welcomed enterprise should be clear in their minds about their objective. The Congress of the People can be one of two things, but not both simultaneously. If you go ahead with this talk of "great political demonstrations and rallies," of Freedom marches and processions etc., the certainty is that Swart will not be able to refuse the bait. He will ban the Congress of the People before it ever meets. Naturally, this will once again expose the Nationalist Government for the illiberal, repressive force we all know it to be. If further evidence of this is required for propaganda purposes or to convince anyone not already sure on the subject, then the present procedure is a certain winner. Swart will not fail to oblige!

However, if the desire is actually to hold a Congress of the People, there is no particular point in making absolutely certain of having it banned. Even if a quieter and less obviously Swart-teasing line is adopted by dropping some of the more ostentatious proposals that are not directly essential to a meeting of the Congress, the risk of banning remains. But it is a risk; and not a certainty.

So let us be clear what our objective really is and then shape out plans accordingly. It is even arguable that, were Swart to ban a Congress arranged without a lot of the more provocative trappings, the evidence of Nat. repression would be even more damning than if the more flamboyant policy is adopted.

Donations For Kasturba Gandhi Memorial School

We acknowledge with thanks the receipt of the following donations for Kasturba Gandhi Memorial School at Phoenix Settlement:—

Miss E. Lester (Durban) Y.W.C.A. £1-0-0

—o—

Mahatma Gandhi Memorial Fund

We wish to thank an anonymous donor for the donation of £2-2-0 towards the Mahatma Gandhi Memorial fund.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No 213 Macosa House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferreirstown, Johannesburg. Phone 33-1654.

BOOKS FOR SALE

- Satyagraha In S.A.
—By M. K. Gandhi 15/-
- A Gandhi Anthology
—By V. G. Desai 9d
- Which Way Lies Hope
—By R. D. Gregg 2/-
- Why Prohibition
—By Kumarrappa 1/-
- Gandhi And Marx
—By K. G. Mashruwala 2/3
- Bapoo's Letters To Ashram Sisters
—By Kaka Kalelkar 2/6
- Obtainable from:
"INDIAN OPINION,"
P/Bag, Phoenix, Natal.

NATIONALISM—A DANGER

By C. K. HILL

I ALWAYS find Mr. Jordan K. Ngubane's articles interesting even when I do not entirely agree with them. His recent article entitled "Liberals and the Franchise" is particularly interesting and thought provoking. But in one respect it seems to me that it leaves its analysis of things dangerously incomplete, and I wish to complete it.

Mr. Ngubane says "The ruling Whites enjoy economic and political superiority. These are advantages which work to the great benefit of the White minority. On our side we have only numerical superiority. This advantage on our side has the potential to raise us to the level of parity with the more advanced sections of the nation within the shortest time possible. And we want to use it to do that." He then explains how in the latest Liberal recommendations and qualifications regarding franchise the average Congressman "sees an attempt—perhaps unintended—to keep us (he non-Whites) in the position of a political minority for the longest time possible.....The practical effect of the Liberal recommendations will be to weaken the political effectiveness of the African even during the transition period to a society of free men. The italics in these quotations are mine.

It is not my purpose here to defend the Liberal franchise policy which I have done elsewhere but I must place on record that it is not the intention of the Liberals to keep any majority in the position of a political minority for the longest time possible, nor do I think that their policies would have any such effect. We liberals are working for a democracy in which everyone is free to come to his own conclusions after a free interplay of opinions and the majority opinion prevails within the very strict limits which must be set to the powers of government, and therefore to the powers of the majority over minorities. These limits are determined by striving after the ideal that each person should enjoy the maximum of freedom compatible with equal freedom for all. In South Africa any majority opinion would almost certainly be supported by a majority of the Africans since so many are Africans. It would be a tragedy if, however, our present colour consciousness were to persist so that a majority opinion were consciously an Afri-

can opinion in the way in which the ruling opinion at present is consciously a White opinion and often an Afrikaner one. Very understandably, but still tragically, it seems to me that Mr. Ngubane's thinking has elements of such a consciousness of being an African opinion in a way which is likely to grow. I cannot blame anyone for beginning in this way as the circumstances force colour consciousness on all of us. But we shall all have to watch ourselves very carefully from this point of view. I contend that if the transition period is indeed to be one to a society of free men it will be marked by a growing example by the reformers and liberators of thought and action which, while being courageous and resolute is without colour consciousness and exhibits the tolerance which is desired in the end state. I do not know whether we Liberals have placed that exact emphasis on various reforms which will bring about the Common Society as quickly as possible. Indeed it is impossible to know precisely the effects of policies and almost certainly we are making some mistakes. But we are certainly very far from taking the longest road to our ideal.

Having said this it must also be said that there is a quicker road to the limited objective of overthrowing the present governing power, although still a long hard road. This road has been explored by the Nationalist Party itself. It is the road of sectional nationalism. I believe that the non-White peoples are under great temptation to follow that example and to cement themselves together in an exclusive, fanatical, narrow emotional group; in short to counter white nationalism, particularly with African nationalism because Africans are in such great majority,—in the way in which so many Afrikaners have countered English nationalism. From the limited point of view of seeking to break a present tyranny at whatever cost such a policy would seem to be the most effective despite the fact that it deservedly loses the support of sympathisers outside the subjugated group and of many great men within it. The reason is that such a nationalism is ruthless and fanatical and makes its followers into uncritical servants of the great "Leaders of The People." It appeals to the powerful but

evil motives of revenge and pride, while clothing this appeal in language designed to dull conscience by creating the belief that its own "People" has been chosen to perform a great mission which will be of benefit to all.

But of course we have not the right to seek a limited objective at whatever cost. The cost of opposing one nationalism by another is the perpetuation of the satanic pride and intolerance nationalism, and the tyranny by a few not only over persons of other nations but over those of their own nation in their thinking and feeling which is obliged to conform to standard patterns. One nationalism feeds on another. Afrikaner nationalism grew in reaction to English nationalistic imperialism. Recently we have seen sporadic outbursts of English—or rather Natal English—nationalism in response to that of the government. I know that the generation of a subjugated group who win their freedom by this road of nationalism produce a few great leaders who, knowing what it is to suffer under an alien rule, are ready to co-operate with their rulers. The Afrikaners produced Botha and Smuts. But this is not enough. Once developed, the momentum of the movement inevitably sweeps such men aside and a later generation becomes tyrannical. My earnest hope and prayer is that the present intolerable state will pass by the efforts of great and small men of all races without recourse to the unconstructive way of nationalism, so that at last the world may see a better way.

Now I know that Mr. Ngubane and most of the present leaders and thinkers of the non-white peoples consciously and explicitly reject the policy of countering nationalism with nationalism. Mr. Ngubane deliberately speaks of "sections of the nation" rather than of "nations" in South Africa. What I fear is that they do not see the need for telling the masses of their sections that this involves conscious and explicit rejection of sectional emotionalism in favour of dedication to a cause which is universal, which is for all Mankind. It involves telling their followers that one ought not to take the quickest road to destroying the present tyranny. It involves saying clearly that the advantage of numbers ought not to be used to raise those numbers up to the level of parity with others in the shortest time possible if the way that would

do this is by nationalism. It involves advocating a society in which no one will wish to form a sectional "National Congress" any more than a Broederbond or a Sons of England Association, and in the attainment of which the African and Indian Congresses and the Coloured Peoples' Organisation will lose their individual identities as will the "White" organisations above. I hope that the Congress of the People will help to build a truly common society but it disturbs me that some powerful supporters of this movement believe in "healthy nationalisms" in the plural. Nationalism is never healthy. It must not be confused with caring for the persons around one out of a genuine love for people, for the latter extends at once to persons of a different race or land when one comes into contact with them, and is always humble and without pride of race or birth. Indeed I believe that our country's problems are not really different from those of the world and I do not wish to see even a South African nationalism develop, even if it does embrace all persons living in this land. I should rather that we hold a congress of people in which real bridges are built by which we may all come closer together and may come to follow those persons, whatever their colour, who can develop in us the qualities of discipline and self control needed for legitimate defiance of evil laws in the way of Mahatma Gandhi. We desperately need the leadership of men of his calibre who will have the courage as Gandhi had, to call off a campaign at any sign that the lessons of such discipline have not been well enough learnt, in order to teach them again. For achieving a society of free men this is no weakening of political effectiveness but for achieving lesser ends it may be.

Aryan Sports Club (Port Elizabeth)

The following new officials were elected at the 24th annual general meeting of the Aryan Sports Club, Port Elizabeth, on August 15:—Life Patron: Mr. J. D. Druwe, Patrons: Messrs. P. Makan, T. F. Dullabh, L. Nagar, B. Dagee and F. N. Bansa; President: Mr. N. P. Umley, Vice-Presidents: Messrs. J. Bansa and R. Daya; Hon. Secretary: Mr. R. Bhana, Assistant Secretary: Mr. L. Daya, Hon. Treasurer: Mr. E. M. Ranchhod, Hon. Auditor: Mr. G. Ranchhod.

THE

Provident Assurance Corporation of Africa Ltd.

Modern Life Insurance provides. . .

★ OLD AGE PENSION

★ MONEY FOR YOUR CHILDREN'S EDUCATION

★ DEATH DUTIES

★ MONEY TO FREE YOUR HOME

★ FINANCIAL SECURITY FOR YOUR DEPENDANTS

★ COLLATERAL SECURITY IN BUSINESS AND TRADE

Let us advise you on the plan that will best suit your requirements—the Corporation transacts all classes of Insurance . . . CONSULT

SEEDAT BROS.

4 Hoosen's Building, — 116 Queen Street, — Durban.
Phone: 21773

FOR . . .
RUBBER STAMPS
AND
PRINTING
CONTACT
STANDARD
PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS
AND
RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.

ESTABLISHED 1927

DHIRUBHAI P. NAIK

Travel, Insurance & General Agent

Book with us for your travelling by Air, Sea or Land either to India or to any part of the world.

All types of Insurance—Life, Fire, Burglary, Riot, Storm, Accident, Plate Glass, etc.

Consult Us Free of Charge For Your Income Tax, Persona Tax, Writing Of Your Books, Trade Licences; Revenue Clearance Certificate, Passports And Immigration Matters.

Representative: National Mutual Life Asso. Of Australasia, Yorkshire Insurance Co. Ltd.

Telephone: 33-9033. 29a Commissioner Street, JOHANNESBURG.

Phone
Day 24169

Phone
Night 833459

L. RAJKOOMAR (PTY.) LTD.

14, CROSS STREET, DURBAN.

Funeral Directors and Manufacturers of all classes of Coffins and Wreaths

Contractors to the INTERNATIONAL FUNERAL INSURANCE COMPANY, LIMITED.

Reg. Office: 39 CROSS STREET, DURBAN

Country Orders for Coffins and Wreaths accepted by phone and despatched by rail at the shortest notice.

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, August 18.

THE 15th of August, Indian Independence Day, passed off peacefully without any untoward incident on Goa front. After the use of firearms by some communist elements during the liberation of Nagarhaveli area and the threat by the Lisbon authorities that "anybody trying to enter Portuguese territory on August 15 will be shot dead," it was feared that violent incidents might take place.

The Nagarhaveli area with 75 villages have been completely liberated by the Goans. A few villages captured by a band of communists were also taken over by the Liberation Committee and 16 communists were arrested. Village committees have been formed to run the administration. The Portuguese officers and police who had run away from headquarters and were hiding in Khandwel village entered the Indian territory and surrendered their arms to the Indian police after a clash with the Communists in which five Portuguese policemen were injured. The Portuguese officer and men were allowed to go anywhere they liked by the Indian police. The officers have come to Bombay and are staying with their friends.

The Portuguese Government had raised a war-scare and launched war-like preparations in their tiny possessions, after the declaration by Goa National Congress that they will be sending batches of non-violent satyagrahis on August 15. These satyagrahis were to be armed with only Indian National Flag. Road-blocks were erected, mines laid on important bridges, trenches were dug and warships were brought from Lisbon to defend against unarmed satyagrahis.

Relying sympathetically on the information supplied by the Portuguese Government, the Tory Government of Britain, which was averse even to India's freedom, sent a note to India expressing the hope that "there would be no resort to force or methods that will lead to the use of force." Such advice on the part of a country which was using terrorising force against its colonial subjects was naturally resented by India. The Government of India in a terse reply repudiated the unwarranted implications contained in the British note to the effect that India wanted to

use force to liquidate these foreign possessions. The Government of India told Britain that the present situation in the Portuguese possessions has not been created by the Government of India, but has arisen from the resistance of the Portuguese Government to the desire of a subject people for freedom from foreign rule. With this desire of the people of the Portuguese possessions for their inalienable right to freedom, the Government of India, and, they hope, the Government of the United Kingdom also, are in full sympathy. The Government of India are, however, determined to pursue their peaceful and conciliatory approach without either the use of or support to violence in any form and they hope the Portuguese Government will respond. It is also the hope of the Government of India that friends and allies of Portugal will counsel her in this direction."

The Portuguese expelled thousands of Indian mine workers without giving any notice or time to collect their wages. This action on their part will harm them more than India. On August 10 they totally closed their border with India. Business was completely suspended throughout Goa from August 13 to 15 and citizens ordered to keep indoors especially on Indian Independence Day. The Portuguese rounded up leading pro-Indian nationalists. The panicky Portuguese took all war-like steps.

In the meantime the Lisbon Government sent a note making wild accusations against the Government of India and showing bravado as if they can knock out the Indian Army, which has twenty times the strength of the Portuguese Army at present and the strength of which can be raised to the total population of Portugal itself if need be. Then Lisbon proposed to India that a six-nation team of neutral observers be appointed to investigate the true state of affairs in and around the Portuguese settlements. The Portuguese authorities thought that India would not accept such a proposal and they would be able to carry on false propaganda. But the Government of India promptly accepted this proposal and asked the Portuguese Government to send their representatives im-

mediately to consider steps to implement it. The Portuguese Government was caught off balance. Now they are trying to riggle out the situation by saying that India's acceptance was dilatory and not straightforward. The Government of India reiterated its acceptance. But still the Lisbon authorities have not shown their readiness to put their own proposal into practice. The world press, generally, welcomed India's prompt acceptance. Even the British Tory press which has never missed an opportunity to vilify Mr. Nehru, also welcomed and commended India's acceptance.

India had nothing to hide. It was the warlike preparations of the Portuguese and the most brutal repression launched by them that would have been exposed by impartial observers. India's acceptance proved her consistency in adhering to negotiations and discussion for solving this seven-year-old dispute. As far as India is concerned there has been no change in military dispositions, nor has any Indian soldier been posted on the border.

Inaugurating the All-India Newspaper Editors' Conference, Mr. Nehru declared that "the Indian Army can take possession of Goa in a trice if it wants to in spite of all the war preparations by the Portuguese. But we just do not want to do that. We have not done it and we will not do it. The number of troops brought to Goa was absurd. He did not know their exact number, but if the Indian Army were to be increased comparatively, its strength would run into many millions. Referring to the African troops brought to Goa Mr. Nehru remarked: "Poor Africans, they appear to be used as cannon fodder by other people."

Referring to Portuguese accusations Mr. Nehru said that some persons calling themselves volunteers took possession of villages in Nagarhaveli. He was totally unaware of these events till he had read them in a Press telegram. Naturally, he knew that those people had been wanting to do this kind of thing ever so long, but for us to be accused of organising that or of having supplied the people with arms and the like or stationing troops and all that, is fantastic nonsense.

Normally speaking, Mr. Nehru continued, he did not want non-Goans to go to Goa, but he was not going to stop Goans from functioning. But even so far as Goans are concerned, or anybody is concerned, I want

them to remember our basic policy of non-violence. We have stressed repeatedly and we go on stressing that. And that non-violence is not from any fear of our being defeated in violence—there is no question of it—but because we do believe that our problems are not solved in that way. Even a military solution is not a real solution if it leaves a trail of bitterness and conflict and international ill-will behind. In this present little storm in a teapot—this Goa affair—we should advise our people as well as the Goans that they should not only remain non-violent but they must not give cause for violence on the other side or any excuse for it.

Referring to the French settlements, Mr. Nehru said, I feel assured in my mind that so far as the settlements are concerned we shall find a satisfactory settlement soon and I only hope that the people there will avoid anything in the nature of an incident or anything that embitters feelings.

Referring to India's policy towards these foreign possessions, he said that "our policy is dead clear and we have said that repeatedly. To us it is inconceivable that any foreign foothold like these colonial footholds should remain in any part of India. My Government or any other Government cannot tolerate it.

Referring to India's foreign policy Mr. Nehru said: "We have endeavoured in the past under Gandhiji's guidance and to try to follow in our own very imperfect way, certain principles that he laid down for us, certain basic thoughts and ideals that he impressed upon us. I fear we are very imperfect vehicles for carrying his thought or message much farther. Nevertheless, we were all powerfully influenced to a greater or lesser degree by that thought. We forgot that occasionally but it remained at the back of our mind.

"I am convinced that those basic things that he said and which enabled us to attain our freedom are, and will remain, basic and most important for us. And if we forget them, we do so at our peril."

"In a measure," Mr. Nehru continued, "we have tried to translate that policy, which was a national policy for us, into the international sphere. If we have been able in some measure to serve the cause of peace in the world, it is because we have done that."

The whole basis of Gandhiji's life, said Mr. Nehru, was non-violence. "I do not pretend to

define non-violence as Gandhiji defined it, but without going into the wider conception of non-violence, it does mean a certain approach to life's problems, national, domestic as well as international problems. It is a friendly approach; it is not an aggressive approach, bringing about conflict; it is not approach of cursing and condemnation of the other."

He agreed that in international relations, application of the principle of non-violence was

very difficult when one had to deal with strong, passionate urges of the people. However, "when we have to express our opinion whether it is in the United Nations or elsewhere, we have always avoided merely criticising or condemning any country. Of course, to remain quiet is also wrong; when an important matter is happening, we have to express our opinion. But our basic approach must be a non-violent mental approach."

CANON COLLIN'S REPLY TO CRITICS

THE London correspondent of the 'Natal Daily News' states: Canon L. John Collins has summed up his views on South Africa in a letter to the editor of 'The Times'. He begins by expressing gratitude to Mr. Shave, the Durban businessman who was his host during his recent visit to the Union.

Canon Collins goes on to refer to "criticisms which my visit has evoked" and makes the following points: "(1) Throughout my stay in South Africa I tried to keep an open mind. But I was not willing to throw away my 'prejudice' that every racial intolerance and every discrimination on grounds of Colour are an offence to the Christian way of life. And the facts are even worse than I had previously supposed.

"(2) It is true that something quite substantial is being done to tackle the vast social problem created by the White man's economy and his need for non-European labour—I saw evidence of this in well-equipped hospitals, new schools, new housing... The fact remains that the vast majority of non-Europeans endure terrible living conditions; and the master-servant relationship is one of the evil manifestations of the present situation.

"(3) But my critics miss the real emphasis of my comments. In spite of what 'good is being

done for the African', the shocking contrast between conditions of life for a White man and those for the non-Europeans is a scandal; but a greater scandal is the insistence of White South Africans, high-minded as well as indifferent, English-speaking as well as Afrikaans-speaking, upon the way of life whereby the African is treated more as a beast of burden than as a human being—kindly treatment of course, on the part of animal-lovers."

"(4) In view of the history of South Africa, a solution of the racial problem out there is not a simple matter. I understand why it is that almost every European suffers from the 'disease' of racialism; and I sympathise with men who are afraid. But to understand and to sympathise is not necessarily to agree."

Canon Collins adds that "the United Party on racial issues is basically no more worthy of the support of non-racialists than is the Nationalist Party—they both stand for White political domination.

The Church, he says, has today an unique opportunity to bring about the solution of racial tensions in South Africa—"but unfortunately she does not practise what she preaches; she must turn theoretical attitudes into practical support for the oppressed."

GANDHI MEMORIAL ACADEMY SOCIETY

(From Our Nairobi Correspondent)

THE following resolution was moved by the Hon. A. B. Patel, President of the Gandhi Memorial Academy Society at the 23rd session of the Kenya Indian Congress recently:—

"This Congress appeals to Indians and others living in East and Central Africa to contribute generously to the funds which are being collected by the Gandhi Memorial Academy Society for fulfilling the agree-

ment made between the Society and the Royal Technical College Council to pay to the latter over £400,000 for the establishment of a memorial to Mahatma Gandhi called the Gandhi Memorial Academy of Arts, Science and Commerce in the Royal Technical College."

The Hon. A. B. Patel gave the whole history of the memorial since the passing away of Mahatma Gandhi on January 30,

1948. As Gandhiji started his mission in Africa it was in the fitness of things that a memorial in the form of an Academy for higher education with a view to promote inter-racial harmony and international fellowship be founded here. Mr. M. P. Shah and the Hon. A. B. Patel went to India for an endowment from the Gandhi Smarak Nidhi but there were legal difficulties for granting a donation. For a long time very little was done and only after the appointment of Dr. R. K. Yajnik as Secretary and Executive Officer, from India, the memorial fund took a definite shape from September, 1952. At one stage Sir Phillip Mitchell promised land, a large grant and a Charter, but we missed this opportunity and this grant was diverted to the Royal Technical College founded on an inter-racial basis. Out of our target of over £400,000 we have been able to collect in hard cash only half the amount, although there are many other promises. Now we have to make a herculean effort to reach our target and every person is expected to do his or her best for this Academy which is now

an integral part of the Royal Technical College.

Dr. K. V. Adalja strongly seconded the resolution and thought it was a better scheme than the original one because with the sympathetic co-operation of all Governments, the Academy's permanence was assured. This Academy is now a matter of enlightened self-interest in the background of the present multi-racial government. He warmly paid tribute for the success of the new scheme to the Hon. A. B. Patel, Mr. M. P. Shah and Dr. R. K. Yajnik. He appealed to every person to pay at least 1 per cent. of his assets or 10 per cent. of his best year's net income.

Mr. Jagdish Kapila did not like this change as he thought that the Academy could not properly develop Gandhian philosophy and ideals.

Hon. A. B. Patel replied and proved that the association with the Royal Technical College was the best in the interest of all concerned.

The resolution was then passed unanimously.

ORIGINAL CORRESPONDENCE.

NATIVE AFFAIRS DEPARTMENT

REFUSES PERMISSION TO HOLD LAND FOR T.B. SETTLEMENT FOR AFRICANS

THE EDITOR INDIAN OPINION

SIR,—Some time ago the Indian community of Evaton, Transvaal, seeing the need for measures to combat the spread of T.B. among the African people in the District decided to raise some money to establish a T.B. Settlement on the lines of the F.O.S.A. Settlement in Durban. A widespread campaign was launched to raise funds for this purpose resulting in a net sum of £1300 being collected. A committee comprising Africans, Indians, Coloureds and Europeans was formed and was affiliated to the S.A.N.T.A. which body welcomed the project and promised to give it its whole-hearted support.

A suitable building on about an acre of ground belonging to the Wilberforce Institute was leased. Before such lease could be entered into, however, the consent of the Native Affairs Department was required. So an application was made to the local Assistant Native Commissioner for the necessary permission, which in turn was forwarded by him to the Native

Affairs Department in Pretoria. After some considerable delay a deputation was sent to the Secretary for Native Affairs, requesting that the matter be expedited. A reply has now been received from the Native Affairs Department, stating "that they refuse permission." No reason for such a refusal is given. At a time when the whole world is realising the seriousness and is tackling the problem of Tuberculosis, and South Africa in particular with its highest record of mortality from this dreadful scourge, one would have expected that any project which would help to eradicate this terrible disease would have been welcomed. But the Minister of Native Affairs Dr. Verwoerd, seems to think otherwise. Presumably he would see the people he is supposed to represent die rather than allow them to be helped by other sections of the people.

S. M. NATHEE,
Chairman S.A.N.T.A.
(Evaton Branch.)

ALL INDIA RADIO GENERAL SERVICE

For Listeners In Africa, Mauritius and the West Indies
HINDI AND GUJARATI

Morning Transmission 19 and 25 metres (15 and 11 Mc/s bands)	Evening Transmission 12 and 25 metres (15 and 11 Mc/s bands)
0930 News in Gujarati	2115 2125 News in English
0940 News in English	2125—2200 Programme in Hindi
0950—1040 Programme in Hindi	2200—2245 Programme in Gujarati

Monday, Sept. 6

- 0950 Karyakram Ki Roop-rekha
0955 "Khubsurat Korh"
Play by Shivsagar Mishra
1025 Song of the Week
1030 News in Hindi
1040 Close Down
2125 News in Hindi
2135 Bharat Men Bunyadi
Shiksha
Talk
2145 Vidyant Seth
Geet aur Ghazal
2200 News in Gujarati
2210 Akhbaroni Atarietbi
Weekly Review of Indian
Press Comments
2215 Yab Subiye
(Hindi Programme)
Mahakavi Surdas Ke Pad
2230 Guitar Vadan
Hazarasingh
2245 Close Down

Tuesday, Sept. 7

- 0950 Malika Pukhraj
Ghazlen
1000 Mohammed Ali
Sursagar recital
1015 R. R. Choudhury
Geet aur Bhajan
1030 News in Hindi
1040 Close Down
2125 News in Hindi
2135 Bharat Ke Samachar
Patron Se
2140 R. R. Choudhury
Geet
2145 Mohammed Ali
Sursagar vadan
2200 News in Gujarati
2210 Bhajan
Bhai Tarun Namaj Chhe
(Venibhai Purohit)
Kiran Sampat
2215 "Pranayani Parakashta"
Play by Saugat Kumar Vin
2245 Close Down

Wednesday, Sept. 8

- 0950 Prakash Kaur
Geet.
1000 Begum Akhtar
Thumri
1015 Bundu Khan
Sarangi recital
1020 Parkash Kaur
Punjabi geet
1030 News in Hindi
1040 Close Down

2125 News in Hindi

- 2135 Aurton Ki Duniya
Durga Mausi—Coffee House
Men
Sawan geet
Swadishi Pakwan—Sheer
Khurma
2200 News in Gujarati
2210 Patra Ane Pasandgi
Listeners' requests with
replies to their letters
2245 Close Down

Thursday, Sept. 9

- 0950 "Aashoorā"
Special programme on
(Moharram)
Quran recitation
Soz-Khwani by Chand
Khan and Party
Martyrdom of Hussain
—Talk in Urdu
1020 Anul Mukerji
Bhajan
1030 News in Hindi
1040 Close Down
2125 News in Hindi
2135 Juthika Ray
Geet aur bhajan
2150 Soz Khwani
by Chand Khan and Party

- 2200 News in Gujarati
2210 Sthanik Samachar
Gujarat, Saurashtra and
Kutchbani Khabaro
2215 Ek Varta
Short Story
2230 Imam Hussain
Talk on the significance of
'Moharram'
2235 Natia Kalaam
2245 Close Down

Friday, Sept. 10

- 0950 Reba Banerji
Geet
1000 Mera Priya Granth
Pracheen Sahitya
Talk by Dashrath Ojha
1010 Sohan Singh
Shastriya Sangeet
1030 News in Hindi
1040 Close Down
2125 News in Hindi
2135 Ghazlen
2145 Sohan Singh
Khayal Darbari
2200 News in Gujarati

- 2210 Saptahik Samalochana
Weekly Review of Current
Affairs
2220 Geet
2230 "Ram Ban Vagya Hloy
Te Jane"
Malkina Gharman
Talk
2240 Ek Naat
2245 Close Down

Saturday, Sept. 11

- 0950 Punjabi Geet
1000 S. N. Gulati
Violin vadan
1010 Sain Diwana
Sohini Mahwal aur Sassi
Punno recitation
1020 Manna Bai
Dadre
1030 News in Hindi
1040 Close Down
2125 News in Hindi
2135 Jag-Biti
2140 Shabd
2150 Sain Diwana
Heer aur Mirza Sahenan
recitation

- 2200 News in Gujarati
2210 Vadyavrund
AIR Carnatic Orchestra
Conducted by T. K.
Jairam Iyer
2215 STREE SABHA
Conductor: Arvinda Dave
Vishesh Vinanti Ke
—Replies to Listeners'
Letters
"GANGANA LAGNA"
—Feature written by Prag i
Dosa
LAGNA GEETO
Recipe
Chalo Banaviye
2245 Close Down

Sunday, Sept. 12

- 0950 Filmi Gane
1000 Balsabha
Aao Bachcho Kahen Kabani,
Ek Tha Raja Ek Thi Rani
—Tamilnad Ki Kahani
Sebgan
Hamare Adivasi—Toda
1020 Apka Patr Mila
1030 News in Hindi
1040 Close Down
2125 News in Hindi
2210 Filmi Tunes
ROOP-REKHA
Programme Preview
2245 Close Down

Imported American Residential and
Commercial fluorescent fittings, sub-
stantial discounts given
New Era Lighting Industries (Pty.)
Ltd., 4th Floor, 127 Anderson Street
off Von Weilligh Street, Johannesburg.

BONES WANTED

We Pay
£7 PER TON
F.O.R. your
Station or Siding

BAGS RETURNED RAILAGE PAID

For Full Particulars write to:

THE
**BULLBRAND
FERTILIZERS LTD.**

SARNIA, NATAL.

M. J. PATEL

INTERNATIONAL SPORTS COMPANY
Importers & Exporters & General
Commission Agents

10 Peking Road, Kowloon. HONG KONG.

Special attention is paid
to indent orders

Write To Us For Further Particulars.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?

Have you provided for your dependants?

Prepare for the future

Life Insurance gives peace of mind for the unknown future.

Insure with "THE OLD MUTUAL" your friend for Life—

The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has
best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760,
JOHANNESBURG.

Phones:— } Business 33-0711
Residence 33-5961

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING
—CO. LTD.—

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

—&—
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN".

Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO.
(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Phone 53.

Telegrams 'SOLANKI.'

P.O. Box 200.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in
the following:

Silks, Drapery, Toilets, Per-
fumes, Curios, Fashion Goods
and Jewellery, Wide Range of
Indian, Persian and Chinese
Carpets.

Stockists of well-known branded
Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service
are Paramount.

Luanshya,

Northern Rhodesia.

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
GANDHIAN ETHICS—Benoy Gopal Ray	2	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI—Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE—S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE—Mahadev Desai	2	3
THE POLITICAL PHILOSOPHY OF MAHATMA GANDHI—Gopinath Dhewan	17	9
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II.—M. K. Gandhi	14	0
THE STORY OF BARDOLI—Mahadev Desai	6	0
FROM YERAVDA MANDIR—M. K. Gandhi	1	0
MAHADEV DESAI'S EARLY LIFE —By Narabari D. Parikh	2	6
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Fulop-Miller	1	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag. Phoenix, Natal.

Phones: 29121/3 (Switchboard)
24179 (Manager)

Cables & Tel. Add:
"PROSPERITY" (All Branches)

P.O. Box 2197

(Established 1927)

Premier Produce Co. (Pty) Ltd.

General Wholesale Merchants
EXPORTERS AND IMPORTERS

Buyers and large Stockists of all kinds of Indian and European Groceries, Provisions, Soaps, Oils, Grains, Beans, Peas, Kaffircorn, Malt, Maize, Maize Products, Wheat, Wheaten Products, Crockery, Hardware and also Coal of all types.

All enquiries for Export and Import
to the Head-Office.

Head-Office: "PREMIER HOUSE"
364 Pine Street, Durban.

also at

JOHANNESBURG

Phones: 34-3554/5
P.O. Box 200, Fordsburg,
82, Crown Road,
Fordsburg, Johannesburg.

BENONI

Benoni Coal Site
Phone 54-1813,
Rangeview Coal Sites—54-2205
P.O. Box 392, Benoni.

Proprietors:

C. L. Patel, D. K. Patel
V. B. Patel, H. J. Patel
K. C. Patel

The Star Clothing Factory

Wholesale Merchants

CLOTHING MANUFACTURERS

P.O. Box 237. Phone 514.
Jameson Road, Livingstone,
NORTHERN RHODESIA.

Our S.A. Representative:

H. L. Hompes & Co.,
(Pty.) Ltd.

Durban, P.O. Box 1301.
Johannesburg, P.O. Box 3480.
Capetown, P.O. Box 824.

—ATTRACTIVE— SAREE MATERIALS

Self Striped Georgette Crepes 45"
Green, White, Pink, Sky, Lemon
4/11 yd.

Self Check Fancy Voiles with Block
Designs 45" 4/11 yd.

Fancy USA Floral Voiles 38" 4/11 yd.

Two Tone and Rainbow Georgettes 45"
All Shades 4/11 yd.

Floral Bombergs 45" Red, Gold,
Green and Blue Designs 4/6 yd.

Bordered Georgette 45"
All Shades 3/11 yd.

Coloured Georgettes 45"
All Shades 3/11 yd.

Spotted Georgettes 45" Latest 4/6 yd.

Embossed Georgettes 45"
Basket Design 6/11 yd.

Georgette Jari Work Sarees
£4-10-0 each

Georgette Sarees Cotton Embroidery
£3/15/0 each

Benares and Tinsel Jari Borders
Big Range in Stock

BLOUSES

Chinese Embroidered Satin and
Georgette Blouses and Latest
Skippers 8/11 each.

CHAMPALS!

Plastic Fancy Tops with Heel
Size 3 to 7 18/6 pair
Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples:

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

We have all records in H.M.V. and Columbia
which you hear from
ALL INDIA RADIO SERVICES

	Records	s.	d.
Allbella	6	46	6
Baiju-Bawre,	7	54	8
Amber	6	46	6
Anar-Kali	6	46	6
Aah	5	38	9
Seqi	5	38	9
Tarana	5	38	9
Sungeeta	5	38	9
Poonam	4	31	0
Jaal	4	31	0
Daag	4	31	6
Sagai	5	38	9
Unhonre	3	23	3
Pooja	3	23	3

Only 3/6 Packing Postage
Charge Extra. Include.

Obtainable at our only Address:

BHARAT MUSIC SALOON
AND BOOKSELLERS

(Corner Grey and Lorne Streets)

286 Grey Street,
DURBAN.

Phone: 26070

ઈન્ડિઅન

ઓપિનિઅન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

પુસ્તક પર મુ'—અંક ૩૪
તા. ૩ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૪.
છુટક નકલ પૈની ૬.
૧૨ શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ધન એકલું જ બચ નથી

(પુ. શ્રી. કેદારનાથજીની 'વિવેક અને સાધના'માંથી)

મુની સંતબાલજી સાથે સવાલ
જવાબ

સવાલ: "સાધુઓમાં એવા સાધુ
ઓ બાદ કરીએ તો બાકીના સાધુઓ
ના બે જુદા માર્ગો દેખાય છે એક
આપના જેવો કર્મ માર્ગ બીજો
મહર્ષી રમણ અને શ્રી અરવીંદ જેવા
નો જ્ઞાન માર્ગ. આ બેદ અંગે
આપનો શો મત છે?"

જવાબ: "મને એમ લાગે છે કે
શ્રી અરવીંદની પદ્ધતિની પણ જરૂર છે
જ. કર્મ દ્વારા જ્ઞાન આપનાર કે
જ્ઞાન દ્વારા ઉપદેશ આપનાર બે જાને
પોતપોતાને ઉચ્ચ માનના હોય તો તે
પણ ખોટું છે. બંનેના ક્ષેત્ર પ્રગ્ન-
પાતર માટે જરૂરી છે. નિગારની
અસરમાં દું માનું પું. પણ તેની
સાથે એ વિચાર કર્મ-કર્તવ્યમાં
આવવો જોઈએ. જ્યાં સુધી કર્તવ્ય
માં ન દેખાય ત્યાં સુધી એ યુરી છે.
એ રીતે માંધીવાદ સમાજમાં આમળ
છે એ પ્રત્યક્ષ અનુભવ કરાવે છે.
એટલે પ્રભુ આગળ પ્રતીક મુકવાનું
યશો તો માંધીજીનું મૂકાશે. શ્રી અરવીંદ
નું નહીં. માંધીવાદ પાછળ કર્મનું
પીડન છે. જ્ઞાન અને કર્મનો યોગ
એનું નામ ભક્તિ હતાં શ્રી અરવીંદ
અધૂરા છે એમ નહીં કહું. બંનેમાંથી
માંધીજીની પદ્ધતિ સમાજ માટે સરી
છે એટલું જ."

મધ્યર પાટલીકર.

ધનની સાથે નીતી, સદાચાર, ન્યાયશુદ્ધિ, સંયમ, ઉદારતા, ધર્મનિષ્ઠા વગેરે
સફળતા હોય તો જ ધનનો સહુપયોગ થવાનો સંભવ હોય છે. તે શુભો ન
હોય તો કેવળ ધન માણસના ચિત્તમાં આશા અને તૃષ્ણા વધારતું રહીને તેને
દુર્ગતિ તરફ ધસી જાય છે. આ રીતે માણસના શરીર અને મનને બાદ કરવાનું
કારણ બનનાર ધનની માણસને બેહદ ઇચ્છા અને ગોહ થવો એ માનવબંધીનું હુકમ છે.

આ હુકમની અવસ્થામાંથી નીકળવા માટે આપણને વિવેક, સંયમ, અને
પુરુષાર્થની જરૂર છે. શરીર અને મનને આપણે મજબુત અને પવિત્ર કરી શકી
એ તો આપણું ભાગ્ય આપણા હાથમાં છે. સુંદર માનવી શરીરના જેવી સુંદર
જીવંતી વસ્તુ જગતમાં બીજી મળે નહિ. અને નિર્દોષ માનવી મનના જેટલી
પવિત્ર સચેતન વસ્તુ પણ જગતમાં બીજી મળે નહિ. એ ધ્યાનમાં રાખીને આ
બાબતમાં આપણે પ્રયત્નશીલ રહેવું જોઈએ. આજે આપણે સૌંદર્યના ઉપાસક
નથી. બહારથી રંગ આપીને આપણે સૌંદર્યનો દેખાવ કરીએ છીએ. તેનાથી
સૌંદર્ય પ્રાપ્ત થતું નથી. આપણા શરીરમાં ભરપુર લોહી નથી, લોહીમાં તેજ
સ્વિતા નથી, શરીરમાં તાકાત નથી, સ્પુરતી નથી. પછી આપણામાં સૌંદર્ય ક્યાંથી
દેખાય? આપણે આપણું પોતાનું શરીર અને આપણાં સંતાનોનાં શરીર સુદૃઢ,
નિરોગી, નાપળ, ખડતલ, કાર્યક્ષમ બનાવવાનો પ્રયત્ન કરીએ અને તે સાથે જ
આપણા મન શુદ્ધ, સ્વિચર, સ્વાધીન, શાંત, પ્રસન્ન અને આનંદી કેમ રાખવા તે
શીખી લઈએ તો સૌંદર્યની સાથે માનવતાની ઉપાસના પણ આપણે હાથે યથા
કરશે. સફળતા સિવાય કોઈ પણ ઉપાસના શક્ય નથી તે માટે આપણે પરિશ્રમી
બનવું પડશે. સંયમી થવું પડશે. ખાવાપીવામાં નિયમિત અને પરિમિત થવું પડશે.
કામ ક્રોધ, લોભને કાળુમાં રાખવા પડશે. મન પવિત્ર, પ્રસન્ન અને આનંદી
રાખવું પડશે. આપણે એ ચોક્કસ સમજી લેવું જોઈએ કે તાત્કાલિક કોઈ પણ
ઈન્દ્રિયજન્ય સુખની પોષણ પડવાથી સાચું સુખ મળતું નથી. કાવે તેવા ખાન-
પાનથી, સ્ત્રી અને સ્વચ્છંદીપણે વર્તવાથી શરીર સાફ રહેતું નથી. પુષ્કળ ખાવા
થી બળ વધતું નથી. પણ સંયમથી જ સુખ મળે છે, શરીર સાફ રહે છે. ખાધેલું
પચાવવાથી બળ વધે છે. તેથી સંયમ, સાદો ખોરાક, પરિશ્રમ, પરિમિતતા અને
નિયમિતપણું, એ બધાપર આપણો ભાર હોવો જોઈએ. આ બધી બાબતમાં
આપણે જ્ઞાન પુર્વક અને વિવેક પુર્વક વર્તીએ તો આપણી અવનતિ ટળશે ને ઉન્નતિ
થશે એ વિષે શંકા નથી. પરમાત્મા આપણા પ્રયત્નને યશ આપ્યા સિવાય રહેશે
નહિ. અને આપણે પોતે, આપણી ભાવી પેઢી અને તે સાથે જ સમાજ પણ
માનવતાને માર્ગે આગળ ગયા સિવાય રહેશે નહિ.

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૩ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૪.

ફેડરેશનના પ્રથમ ફળ

સેન્ટ્રલ આફ્રિકાના ફેડરેશનના પગલાંને અમે શંકાની દ્રષ્ટિએ નિહળ્યું હતું. અમારી એ શંકા ખરી પડી છે. હાંદીએ અને આફ્રિકાને ફેડરેશનના સુખ શિકાર બન્યા છે. સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશન બે બીજાં દક્ષિણ અફ્રિકાનું યુનીયન બની ગયેલા તે કશીજ નવાઈ નહિ. તેને નવે ઇંગ્લેન્ડના કાયદા એશીયાનો સામે લડાયો છે અને એ રીતે તે ખાસ કરી હાંદીએ અને સામાન્ય રીતે એશીયાને અપમાન જનક છે. હાંદીના પોતાની માતૃભૂમિ દોંડમાં ઉત્તર યજ્ઞેલા દરજ્જાથી કે દુનિયામાં હાંદીના ઉત્તર યજ્ઞેલા દરજ્જાથી આફ્રિકામાં તેઓના દરજ્જામાં કરી કરક પડ્યો નથી. ત્યાં તે તેઓને અધુનેનોજ દરજ્જા આપવામાં આવી રહ્યો છે. નમરોબીમાં હમણાજ પુરી થયેલી કાનનવેલ્થ પાર્લામેન્ટરી એસોસિએશન ની પરિષદમાં હાંદી ભાગ નહિ લેવાના બીજાં નમે તે કારણે હોય પરંતુ સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશન તરફથી તેના યજ્ઞેલાં આ અપમાનનુંજ કારણ તેણે લીધેલાં પગલાંને માટે પુરતું ગણાય.

આફ્રિકામાં ગોરાના વ્યવસ્થાની સામે લડત ચલાવવાને એશીયાના રાજ્યોને અને આફ્રિકાને સંગઠિત થા ઉદ્દેશવાને ગોરા શાસકોએ સંકલ્પ કરેલા જણાય છે. અમે નિઃસંકલ્પ પણે કહી ચક્રીએ છીએ કે, સામ્યવાદી ઝોની પ્રવૃત્તિઓ ગમે તેટલી હોવા છતાં પણ આખા આફ્રિકા ખંડમાં એશીયાદીઓ અને આફ્રિકાનો લગ્નગોટો સહુક એવો છે કે જે ગોરાઓ સાથે માનતાથી રહેવા અને તેઓના સુખ દુઃખમાં સમાન ભાગ લેવા ઉત્સુક છે. પરંતુ દક્ષિણ અફ્રિકાના યુનીયનમાં નહિ, પરંતુ આખા આફ્રિકા ખંડમાં ગોરા શાસકોની વધતી જતી તુમાળી ‘નિનાશ કાળે નિપરીત શુદ્ધિ’ એ કહેવાનું ખરાપણું પુરવાર કરી રહી છે. અમારી આ ટીકા, જે ગોરાઓ ખીન ગોરાઓના ગાંધે તરીકે સિદ્ધ થયેલા છે અને મોટા આત્મભોગે સત્ય અને ન્યાયને માટે પોતાનું જાનતું સમયું કરી રહ્યા છે, તેઓની સામે નથી. તેઓ પ્રત્યે નમણે અગાઈ શિર ઝુકે છે પરંતુ જેઓ સત્તા ધરાવી રહ્યા છે તેઓને વિષે તે અમારે કહેવુંજ પડશે

કે ખીન-ગોરાઓની ધીરજની તેઓ હદ ઉપરાંત કપોટી કરી રહ્યા છે. સધન રોડેરીયાની પાર્લામેન્ટના સતત સભ્ય મી. રે રોડેરીયા વચનોથી અમને આશ્ચર્ય થાય છે. એક તરફથી તેઓ રિતકારે છે કે “આ સંસ્થાનના હાંદીઓ કાયદાને વફાદાર નાગરીકો છે.” અને બીજી તરફથી કહે છે કે, “પરંતુ આપણે એ જાણીએ છીએ આ ખંડની બહાર ની સત્તાઓ કદય તેઓને આ દેશ માં હાક વરી રહેલા સલ્લા લોકો પર અંકુશ ધરાવવાને ઉપયોગ કરશે.” અમે માની લઇએ છીએ કે મી. રોડેરીયાને વિષેનો દેવાલ ખરો હશે. જેઓ કાયદાને વફાદાર નાગરીકો તરીકે પુરવાર થયા છે તેઓને કેવળ માન્યતાપરથી હલકા ગણી કાઢ્યા એ શું ગેરવાજબી અને અન્યાયી નહિ ગણાય? કંઈ પણ વાજબીપણા વિના હાંદીની સત્તાઓપર શંકા લાવવી એ શું હાંદીનું અપમાન થયેલું નહિ ગણાય? તેનો અર્થ એ સિવાય બીજો કશોજ ન થઈ શકે

પરંતુ સૌથી વિશેષ ખરાબ તે સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશનના વડા પ્રધાન સર ગોડફ્રે હગીન્સના શબ્દો છે. સધન રોડેરીયાની વિનિષ્ઠ જાતીય ગીશનરીઓની ગોરામાન્ગીમાં મળેલી પરિષદમાં તેમણે કહેલું જણાવાય છે કે, “કોઈ પણ કાયદાના સહાય કે નિષ્ક્રીય અનાદરને સરકાર કોઈ પણ સંજોગોમાં સાંપી લેશે નહિ.” તેમણે વધુમાં કહ્યું કે, “કહેવાતા આફ્રિકન શિક્ષિતોના હેતુઓ કદી સિદ્ધ થઈ શકવાનાજ નથી. એટલીજ ખાશા રાખવામાં આવે છે કે તેઓ પોતાનું જાળ અજમાવવાને પ્રયત્ન નહિ કરે કારણ આ જાળમાં અમે બીજાનું મડકમ રહેવાની છીએ.” તેમણે કહ્યું, “લાંચરશત અને અનીતીથી લોક-શાસન ચલાવવું અશક્ય થઈ પડે છે તેમ છતાં આફ્રિકાને આ જાળમાં દુર થતી અપાંત મુરદેલ છે.”

સર ગોડફ્રે હગીન્સ, જેઓએ ન્યાયા અને અદલ હન્સારી હોવાની પ્રતિષ્ઠા મેળવેલી છે, તેઓ પાસેથી આવાં વચનોની અમે આશા રાખી નહોતી. સર ગોડફ્રે! આજેજ એ કહેવાની જરૂર હોય કે, મનુષ્ય રચિત કાયદો, જે તે ઈશ્વરના નૈમિક કાયદાને અનુસર તે નહિ હોય, તે માનને પાત્ર નહિ

મણાય. ઈશ્વરના કાયદાને અમે તે ભોગે પ્રથમ સ્થાન અપાવુંજ પડશે. ખુદ્દિશાળી લોકો બ્યારે રાજ્યના કાયદાને અનાદર કરવા પ્રેરાય ત્યારે કાયદા ધનરાઓની દરજ્જા છે કે તેઓ એ લોકો પ્રત્યે પોતાનું મનજ નહિ યુમાવી ગેસવું પરંતુ કાયદા બનેજ ખામીબરેલા છે કે કેમ તેની તપાસ કરવી. આફ્રિકાને લાંચરશત અને અનીતીનો આરોપ યુકવામાં સર ગોડફ્રે વાજબી હતા કે કેમ એ શંકા બરેલું છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં અમારો અનુભવ તે અમને કહે છે કે કોઈ પણ જાતી એ દોષથી મુક્ત નથી. અને સર ગોડફ્રે, જેઓ જુદી જુદી જાતીઓ નાં મૂળ બેદો અને વાતાવરણથી ઉપરિચિત થયેલા બેદોની વાત કરતા હતા, તેમણે એટલું રિતકારણું જોઈએ કે લાંચરશત અને અનીતીના દોષો લોકોમાં, જે વાતાવરણમાં તેઓ મુકાયા હોય છે તેપરથી આવેલા હોય છે, અને જે વાતાવરણ જોઈએ તેવું ન હોય તે તેમાં દોષ લોકોને નથી

પરંતુ રાજ્યનો છે. સર ગોડફ્રે સાથે અમે મળતા થઈ એ છીએ કે “જોહું જાન કોઈ પણ લોકોને માટે હાનીકારક છે અને યુરોપીય સંસ્કૃતી અને સુધારાની ચારી તેમાં નથી રહી.” પરંતુ હાલ ધડાઈ રહેલા કાયદા જે યુરોપીય સંસ્કૃતી અને સુધારાની કસોટી હોય તે એ સારા જાનની ખતીજ નિચાની નથી અને તેથી તે અનુકરણીય નહિ ગણાય. યુરોપીયનો પોતાની સંસ્કૃતી અને સુધારાને ગર્વ કરવા ઇચ્છતા હોય તે બલે કરે પરંતુ અમારે નમ્રતાપુર્વક કહેવું પડશે કે ખીન-ગોરા પોતાના અધ્યયન વડે તેમાં ખરી સંસ્કૃતિ અને સુધારો, જે સારા સમાજનું એક ચિન્હ હોવું જોઈએ, જે જોઈ શકતો નથી. આને જે “યુરોપીય સંસ્કૃતિ અને સુધારા”નું પ્રદર્શન થઈ રહ્યું છે તેનો નીતીના ધોરણે ખ્યાલ થઈ શકે તેમ નથી. અને જેનો નીતી ના ધોરણે ખ્યાલ નહિ થઈ શકે તે ત્યાજ્યજ મણાય.

નોંધ અને સમાચાર

હાલની સરકારની જોહુકમીના દાખલા

કેનીયાથી આવેલ એક આફ્રિકન નિવાસી, જે કેપટાઉનની યુનીવર્સિટીમાં બી. એ. નાં બીજાં વર્ષની પરિક્ષા આપવાના હતા, તેને સુલ્કી ખાતાં તરફથી ઓગરટની આખરી સુધીમાં દેશ છોડી જવાની ગમે અજવાડીયે નોટીસ આપવામાં આવી હતી. એ નિવાસીનું નામ મી. સી. રુથ્થુ. હતા છે. કેનીયાથી આવેલ જે આફ્રિકન નિવાસીઓમાંના એ એક છે, ખીન નિવાસી જે, પી. એચ. ડી. નાં છેલ્લાં વર્ષમાં છે, તેને વર્ષની આખરીએ ચાલી જવાની નોટીસ આપાઈ છે. યુનીવર્સિટીની રુડન્ટસ રેગ્રેગ્રેટીવ કાઉન્સિલે પોતાની માસિક સભામાં મી. હતાને યુનાઇટેડ કોમડમ, જ્યાં કેનીયાની સરકાર તરફથી તેને રોડેલર શીય આપવામાં આવેલી છે, સર્ પ્રોક્લનાને પેસા એકલા કરવાને હરાવ કયો છે.

પંચકાં લેવાં જોઈએ અથવા તે તેમની અંગત સતતજાતની વચ્ચે આવવાનું બંધ કરવું જોઈએ. ‘નાટાલ રેલી ન્યુક્સનાં બેદોનીસખર્મના ખજરખની ના જણાવ્યા મુજબ, ન્યાય મંત્રીએ જવાબમાં જણાવ્યું છે કે “તમારો કામળ ખાસ કરીને જાહેરાત મેળવવા ની એક યુક્તિ હોઈ ન્યાયમંત્રી તેને જવાબ આપવા ઇચ્છતા નથી. વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે “મી. સ્વાર્ટ સજોદ જણાવે છે કે “તમારી ચોળના માં તેઓ સામેલ થતા ઇચ્છતા નથી.”

ફેડરેશનમાં આંતર પ્રદેશીય હિલચાલપર અંકુશ

સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશનમાં આંતર પ્રદેશીય હિલચાલપર અંકુશ મુકનારો કાયદો “ઇન્ટર-ટેરીટોરીયલ યુવનેન્ટ ઓફ પરસન્સ (કન્ટ્રોલ) બીલના સર્ ની ધારાસભામાં બીજાં વાંચનપરની ચર્ચા દરમિયાન સધન રોડેરીયાની પાર્લામેન્ટના સતત સભ્ય મી. રે. રોડેરીયાએ જણાવ્યું હતું કે “સંસ્થાનના આફ્રિકનનું એશીયાદીકના પ્રવેશ સામે રક્ષણ કરવાની પાર્લામેન્ટરી દરજ્જા છે. એમાં કંઈ શક નથી કે સંસ્થાનની હાંદી વસતી કાયદાને વફાદાર રહેવાની છે પરંતુ આપણે એટલું જાણીએ છીએ કે આ ખંડની બહારની સત્તાઓ આ દેશના સલ્લા લોકોપર અંકુશ મુકવાને તેનો કદાચ ઉપયોગ કરે.”

કામચલાઉ વડા પ્રધાન મી. જ્યોર્જ ડેવનપોર્ટ ખીલ દાખલ કરતાં જણાવ્યું કે ખીલના ન્યુ હેતુઓ છે-

ને ઉત્તર પ્રદેશમાં જન્મેલા અથવા તેમાં રચયો વસવાટ કરી રહેલા લોકો તે તેઓની હાજરી સંસ્થાનના દિવસમાં નથી એમ લાગે તો, સધર્ન રોડેસીયા માં દાખલ થતા અટકાવવાનો, અચૂક યુનાઈએ માટે સખ પામેલાઓને દેશ નીકાલ કરવાનો; અને બ્રાહ્મીના સઘળા ઓને છુટથી આવાજ કરવા દેવાને! છે.

મી. ડેવનપેટ્ટે જણવ્યું કે છેવટે ફેરેશનના સઘળા વત્નીઓને પ્રદેશમાં છુટથી હરવા દરવાનો હક રાજશે અને હાલ દાખલ કરવામાં આવેલા કાયદા નું તેમાં છુટછાટો મુકવાના હેતુથી વખતેવખત અવરોધન કરવામાં આવશે.

પરંતુ એએ યુરોપીયન નથી તેમ આફ્રીકન પણ નથી તેવાઓને દાખલ કરવાપર સધર્ન રોડેસીયામાં વધુ વર્ગોથી અંકુશ મુકવામાં આવેલો છે અને એ અંકુશ ચાલુ રાખવો એ, જે એશીયનો હાલ સધર્ન રોડેસીયામાં વસી રહ્યા છે, તેઓના લાભમાં છે. એશીયનોના ધર્મગુરુઓને અને સધર્ન રોડેસીયામાં વસતા એશીયનોને પરણવા માંગતી સ્ત્રીઓને દાખલ થવાનો પરમીટ આપવાની પ્રધાનને સત્તા છે અને એવી પરમીટો સહેલાઈથી મેળવી શકશે.

કેપટાઉનમાં એપાર્ટહેડ

પ્રાંતિક કાઉન્સીલોની ચુંટણીમાં નેશનલીસ્ટોની જીત થઈ તેથી તેઓ ખુબ જરમાં આવી ગયા છે અને પોતાની એપાર્ટહેડની નીતી ન્યાં ને લાં યુસાડવા તૈડી પડ્યા છે. કેપમાં એક વખત હતો કે જ્યારે વર્જુબેદ સૌથી ઓછો હતો. નેશનલીસ્ટ સરકાર સત્તામાં આવી ત્યારથી ત્યાં પણ રિયલિટી દિનપર દિન બમડવા લાગી છે અને હુંક મુદતમાં એ પ્રાંત પણ ટ્રાંસવાલ અને નાટાલની હારમાં આવી જ્ય તો કશીજ નવાઈ નહિ.

કેપ પ્રાંતિક કાઉન્સીલની મીટિંગમાં એકએકયુટીવ કમીટીના સભ્ય મી. જે. એન. મલાને કહ્યું હતું કે યુનાઈટેડ પાર્ટીને ગમે યા ન ગમે કેપ પ્રાંતિક કાઉન્સીલના નેશનલીસ્ટ સભ્યો એપાર્ટહેડની નીતી અમલમાં મુકશે જવાના છે. જાહેર વાહનોમાં, સમુદ્ર કિનારા પરના બિહારના રથોમાં અને બીજી જાહેર જગ્યાઓમાં ઇલાયટી સગવડો કરવાનું કેપમાં રથાનિક સત્તાધીશો માટે ફરજિયાત કરનારા લોકલ ઓથોરીટી ઓર્ગાનિસેશનમાં સુધારો લાવનારી ફરખારતપર મી. મલાને બોલી રહ્યા હતા. ફાર જે મેલ્સ બરીના સભ્ય મી. જે. ડબલ્યુ. વાન રેડન તરફથી મુકવામાં આવ્યા હતા તે પસાર થયા હતા અને યુનાઈટેડ પાર્ટી તરફથી મુકાયેલો સુધારો ઉડી ગયો હતો.

મી. મલાને કહ્યું કે ૧૯૪૮માં (ચુંટણી થઈ સારે) યુનીયનના વોટરો એ એપાર્ટહેડના પદમાં મત આપ્યો હતો. જોઈ દિવસ ઉપરજ તેઓએ એપાર્ટહેડની નીતી ચલાવે રાખવાની ફરી સત્તા આપી છે. કેપટાઉનમાં છે તેમ જ એવા લોકો હાલ કે જેઓ પ્રમુખની માગણી છતાં પણ એપાર્ટહેડની નીતી રિચકારવાની ના પાડતા હોય તો તેઓની પાસે તે ફરજિયાત રિચકારવાની પડશે.

ફાર ૨૭ વિરૂદ્ધ ૨૪ અને પસાર થયો હતો. યુનાઈટેડ પાર્ટી તરફથી એવો સુધારો મુકવામાં આવ્યો હતો કે વાહનો, સમુદ્ર કિનારાપરના વહાર ના રથોના વિગેરે જાહેર જગ્યાઓમાં ઇલાયટી સગવડો કરવાની મ્યુનિસીપાલીટીઓ અને બીજી રથનિક સત્તા ઓને જરૂરી સત્તાઓ છે અને તેથી કંઈ પણ ફરજિયાત કાયદો લાવવાની જરૂર નથી. આ સુધારો ઉડી ગયો હતો.

એનો વિશાળ સમુદ્ધ અલગ અલગ ખરાબ હાલતમાં રહે છે અને શેક અને નોકર વચ્ચેનો સંબંધ વર્તમાન પરિસ્થિતિના અલગ અલગ ખરાબ સ્વરૂપોમાં એક છે.

(૩) પરંતુ માત્ર ટીકાકારો મારી વાતનો ખરો મુદ્દો યુગ જ્ય છે. આફ્રીકનના બહાને માટે ગમે તે કરવામાં આવતું હોય છતાં ગોરાની રહેણી અને બીન-ગોરાની રહેણી વચ્ચે રહેલો તફાવત આઘાત પહોંચાડ નારો છે. પરંતુ એ કરતાં વધારે ખરાબ તો એ છે કે, દક્ષિણ આફ્રીકા ના ગોરાઓ-ઉચ્ચ વિચારના તેમજ બેખરવાઈ ધરાવનાર, અંગ્રેજો તેમજ આફ્રીકનરો, એવી રહેણી રહેવાની હક પકડી રહ્યા છે કે જેમાં આફ્રીકન નું રથાન માનવી તરીકેનું નહિ પરંતુ પશુ તરીકેનું છે. પપુઓ પ્રત્યે ગ્રેમ બાવ ધરાવનારાઓ તરફથી પપુઓ તરફ જતાવે તેવો ગ્રેમ જતાગાય છે.

(૪) દક્ષિણ આફ્રીકાની તવારીખ

નેતાં ત્યાંના વર્ગોના સમાવેશ ઉકેત ધાવવો સહેલો નથી. લગભગ પ્રત્યેક યુરોપીયનને વર્જુબેદના રોમ લાગી ગયો છે તેનું કારણ હું સમજી શકું છું અને ડરનારા લોકો પ્રત્યે હું દિવસોજ ધરાવું છું પરંતુ દિવસોજ ધરાવવાનો અર્થ અ નવી થતો કે હું તેઓના મનને મળતો થાઉં છું.

વધુમાં ડેનન કોલીન્સ જણાવે છે કે વર્જુબેદના સવાલપર યુનાઈટેડ પાર્ટી વર્જુબેદના વિરોધીઓના ટેકાને નેશનલીસ્ટ પાર્ટીના કરતાં વધારે પાત્ર નથી. અને ગોરા રાજકીય વર્ચરમાં મનનારા છે. વધુમાં તેઓ કહે છે કે અર્થને દક્ષિણ આફ્રીકાની વર્જુબેદની તંબ રિયલિટો ઉકેલ લાવવાની અસાધારણ તક છે. પરંતુ કમનસામે તે ઉપદેશ દે છે તેવું તેનું વર્નન નથી. સિદ્ધાંતમાં જે વલણ કચડાઈલા ઓ પ્રત્યે તે બતાવે છે તે તેણે બવહાર માં મુકવી જોઈએ.

સેન્ટ્રલ આફ્રીકન ફેડરેશનનું નવું ઈમીગ્રેશન બીલ

હીંદી કોમે કહેલો વિરોધ

સેન્ટ્રલ આફ્રીકન ફેડરેશનની ધારા સભાએ એ પ્રદેશમાં નવા હીંદી વસાહતીઓપર પ્રતિબંધ મુકનારા પસાર કરેલા “ઇન્ટર ટેરીટોરીયલ મુવ મેન્ટ ઓફ પરસન્સ (કન્ટ્રોલ) બીલ” નો વિરોધ કરનારો સધર્ન રોડેસીયન ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસે ત્યાંનાં કામ ચલાઉ વડા પ્રધાન મી. જી. એ. ડેવનપેટ્ટે ઉપર કામળ મોકલ્યો છે.

કોંગ્રેસના પ્રમુખ શ્રી એન. જી. પટેલે તેમાં જણાવ્યું છે કે, આ બીલ ફેડરેશનમાં એશીયનોનાં (આપણે જેને આ દેશમાં “એશીયટીઓ” કહીએ છીએ તેને આફ્રીકાનાએ કામમાં “એશીયનો” કહે છે) હવનઅલન પર પ્રતિબંધ મુક નાઈ છે જ્યારે અન્ય જાતીઓને કોઈ પણ જાતના પ્રતિબંધ વિના હરવા દરવાનો હક આપનાઈ છે અને એ રીતે તે જાતીબેદ પાડનાઈ છે. સધર્ન રોડેસીયાના અને ફેડરેશનના સમાન પ્રિય વત્નીઓ તરીકે અમે તેને સઘળા એશીયનોનું અપમાન કરનાઈ માનીએ છીએ.

બંધારણમાં આ ત્રણે પ્રદેશો (સધર્ન રોડેસીયા, નોર્થર્ન રોડેસીયા અને ન્યાસા લેન્ડ) તેમાં કાયદેસર વસવાટ કરી રહેલા સઘળા વત્નીઓ, પછી તેઓ ગમે ત્યાંથી આવેલા હોય, તેઓ નું કાયદેસર વતન છે એવું રથાપિત થયેલું છે અને આ બીલ જે મુખ્ય સિદ્ધાંતોપર ફેડરેશન રથપામેલું છે તેનો બંગ કરનાઈ છે.

દુનીયાનો લોકમત જે વખતે જાતી બેદ વિરૂદ્ધ પોકાર કરી રહ્યો છે તેને

વખતે આ દેશની ધારાસભા જાતી બેદ પાડનારા કાયદા કાયદાપોથીએ ચલાવવા પ્રયત્ન કરી રહી છે. એ હીંદી કોંગ્રેસને માટે ઘરેજી ગિંતાનો વિપવ છે.

ફેડરેશનનું ઇમીગ્રેશન બીલ ધર્મ ગુરુઓ, રિલિજી અને રથાળી વસવાટ કરી રહેલાઓની પતિનઓ સિવાય કોઈ પણ નવા એશીયનોને દાખલ થવાનું અશકા કરનાઈ છે અને એ રીતે એશીય ટીક વસતીને રથગીત કરનાઈ છે.

અમે ગાનીએ છીએ કે ફેડરેશનના સભ્ય રાજ્યો પર ફેડરેશનમાં કાયદેસર વસવાટ કરી રહેલાઓપર કોઈ પણ જાતની મુશ્કેલીઓ નહિ નાખવાની નૈતિક જવાબદારી રહેલી છે.

ત્રણે રાજ્યોમાંના એશીયનોએ એકંદર આખા ફેડરેશનની આખાડીમાં સીધો ફાળો આપેલો છે.

સધર્ન રોડેસીયાની હિંદી કોંગ્રેસ બાગીદારીની બાવનામાં માને છે અને અ.પ.ને તેમજ આપની દ્વારા ધારા સભાને બીલમાંથી જાતીબેદ પાડનારી સઘળી કલમો કાઢી નાખવા અરજ કરે છે કારણ તે સિદ્ધાંતમાં અન્યાય અને અમલમાં પ્રતિકુળ અસર કર નારી છે.

સોકેટીસની સફર

હીંદીના ગ્રામ્ય જીવન વશે લેખકે સવાલ જવાબ રૂપે આ પુસ્તકમાં સોકેટીસના વીચારો દર્શાવ્યા છે.

કીમત ટી. ૩-૬.

મળવાનું ઠેકાણું : આ ઓર્ગાઇસ.

ડેનન કોલીન્સે તેમનાપરની ટીકાઓનો આપેલો સચોટ જવાબ

હાલના ‘ટાઈમ્સ’ પત્રમાં એક કામળ લખી ડેનન કોલીન્સે દક્ષિણ આફ્રીકા વિષે પોતાના વિચારો દર્શાવેલા છે. શરૂમાં તેઓ ડરખનના વેપારી મી. શેવ, જેમના યુનીયનમાં તેઓ મહોમાન હતા, તેમના આતિથ્ય નો તેઓ આભાર દર્શાવે છે.

પછી તેમની મુલાકાતની યજ્ઞેલી ટીકાઓના જવાબ આપતાં ડેનન કોલીન્સ નીચેના મુદ્દાઓ રજૂ કરે છે:

(૧) દક્ષિણ આફ્રીકામાં મારા આખાં રહેણીય દરમીયાન મેં માઈ મન ખુશ રાખવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. પરંતુ પ્રત્યેક જાતીય અસાહ્યતા અને પ્રત્યેક વર્જુના

આધારે પાડવામાં આવેલો બેદ ધીરતી જીવન માર્ગનો બંધ કરનારાં છે એ મારામાં ધર કરી રહેલા વિચાર હું ફેંકી દેવા તછપાર નહોતો. અને હકીકતમાં મેં અગાઉ ધારેલી તે કરતાં પછી તે વધારે ખરાબ નીવડેલાં છે.

(૨) એ ખરૂં છે કે ગોરાના અર્થ-શાસ્ત્રી અને બીન-ગોરા મજુરીની તેની જરૂરપરથી ઉપરિચત થયેલા વિશાળ સામાજિક સવાલને હાથ ધરવા કંઈક મહત્વનું યજ રહ્યું છે- જેના પુરાવા મેં સારી સગવડો વાળી ઇસ્પીતાલો, નવી શાળાઓ, નવાં ધરો માં નીહાળ્યા હતા...તેમ છતાં એ હકીકત તો રહેજ છે કે, બીન-ગોરા

સુધન' રોડેનીવાની ગોરામોનગી આને બરાબેલી વિવિધ ભતીય મીગનરી ઠાન્દરનસમાં બાપયુ કરતાં સેન્દ્રક આફ્રીકન કેરેરના વડા પ્રધાન સર ગોડફ્રે હગીન્સે કહ્યું હતું કે, એ કદાચ ખરૂં છે કે આફ્રીકનો અને યુરોપીયનો વી ગાનસિક િથિતિમાં કશે મહત્વનો તફાવત નથી અથવા ને હોય તો તે એટલો સૂક્ષ્મ છે કે નોંધ શકાતો નથી. ખરી રીતે એ પારસામાં જીએલો હોય છે.

તેનો અર્થ એ થયો કે આપણે આફ્રીકનોમાં ફેરફાર કરવા નથી ઇચ્છતા પરંતુ આફ્રીકનો ઉપર જનમ થી ને અસરો કામ કરી રહી છે અને જેણે યુરોપીયો અને આફ્રીકનો વચ્ચે ખેડક દરતી ધરાવી રહેલા તફાવતો ઉભા કરેલા છે, તેને ફેરવવા આપણે પ્રયત્ન કરી રહ્યા છીએ.

સર ગોડફ્રે ને કહ્યું કે, ચાર રિથિતિ ઓન્કવુ, રોગ, અપોપણ અને સંસ્કૃતીમાં આફ્રીકનોના વાતાવરણમાં ફેરફાર કરવાનું કાર્ય, આફ્રીકનોની વિશાળ સંખ્યા, અને ને મહાન ફેરફારો કરવાના છે તેનો વિચાર કરતાં, ધણુંજ કહાય છે, પરંતુ અશક્ય નથી.

તેમણે કહ્યું કે, સેક્રેટેશનનો સિદ્ધાંત એ માન્યતાપર રચાયેલો છે કે, ભતીઓમાં અમુક ફેરવી નહિ શકાય તેવા મહત્વના ફેરફારો રહેલા છે

સેન્દ્રક આફ્રીકન ફેરફારમાં ખીન-ગોરાઓ

સર ગોડફ્રે હગીન્સનું અગત્યનું નિવેદન અને એ ફેરફારો વચ્ચે કડી પણ મેળ ગેરતી શકે તેમ નથી. એ ફેરફારો વાતાવરણને લીધે ઉભા થએલા છે એ વસ્તુ ને સ્વિકારવામાં આવે તો એ પણ સ્વિકારવું પડશે કે અમુક વર્ષો એ ફેરફારો વચ્ચેનો મેળ ખેરતી શકે.

વધુમાં સર ગોડફ્રેએ જણાવ્યું કે આફ્રીકનોની ઢેળવણી એ સંસ્કૃતિક ભૂમીકનોને એક નાનો ભાગ છે અને આફ્રીકનોને ઢેળવણી આપવાના પરિણામો બહુ હીમત આપનારા નીવડેલાં નથી. ઘણી વખતે આફ્રીકન એમ માની બેસે છે કે ને અદ્યજ્ઞાન તે પામેલો છે તેમાંજ યુરોપીય સંસ્કૃતિ અને સુધારાની ચાવી અને તેથી પરિણુગેથી તેની સત્તા રહેલી છે.

આ અદ્યજ્ઞાનને અપાયેલી વધારે પડતી અમલ્ય પી આફ્રીકનમાં રાષ્ટ્રવાદ ઉત્પન્ન થયો છે, ને એવી માન્યતાપર રચાયેલો છે કે, અધકચરૂં જ્ઞાન પામેલા થોડા આફ્રીકનો યુરોપીયનોની ઠાન્દરી વિના દેશનું તંત્ર ચલાવી શકશે.

આફ્રીકનોમાં નજીતાનો શુણુ તો હજી નહિ. પોતાનાજ લોકોમાં તેઓ અગ્રસ્થાન ધરાવે છે તેથી તેઓ માની બેઠેલા છે કે યુરોપીયનો સાથેની

સરખામણીમાં પણ તેઓ અગ્રસ્થાન ધરાવી શકે.

અધકચરૂં જ્ઞાન પામેલા આફ્રીકનો, તેઓની બાવી પેઠી દરેક રીતે તેઓના કરતાં ચઢી જાય તેવી હુકે એ ખ્યાલ કયા વિના પોતાને માટેજ ઝડપી પરિણુમો વાંછી રહ્યા છે. તેઓની અને તેઓના કરતાં જમલી અવસ્થામાં પડેલા તેઓના ભતીયધુ એ વચ્ચે બહોળો તફાવત રહેલો છે તેવામાંજ સત્તા પોતાના હાથમાં મેળવી લેવાની તેઓ તક નોંધે રહ્યા છે. આજ વસ્તુ ખીન આફ્રીકન પ્રદેશોમાં બનેલી છે.

અમુક પ્રદેશો જ્યાં યુરોપીયન વસ્તુવારીઓ નડેતા ત્યાં સરકારને રાષ્ટ્રીય હીલચાલને દાખી દેવાનો અથવા તેમાંથી નીકળી જઈ, પછાત લોકો લાચક હોય કે નહિ તેનો ખ્યાલ કયા વિના સ્વરાજ્ય સત્તાને વેમ આપવા નો, એ બેમાંથી એક માર્ગ લેવો પડેલો છે.

સર ગોડફ્રેએ કહ્યું કે, આ દેશમાં સરકાર કોઈ પણ સંજોગોમાં કોઈ પણ કાયદા પ્રત્યે સક્રીય કે નિષ્ક્રીય અનાદર સહન કરવાની નથી. કહેવાતા ભણેલા આફ્રીકનના હેતુ

ઓ કદી પણ સિદ્ધ થનાર નથી. આપણે એટલીજ આશા રાખીએ કે તેઓ પોતાનું બળ અજમાવવાનો પ્રયત્ન નહિ કરે કારણુ આ બાબતમાં આપણે જરા પણ મયક આપવાના નથી.

સાંચરૂં અને અનીતીને લીધે લોકશાસન ચલાવવું અશક્ય થઈ પડ્યું છે. છતાં પણ એ એક મોટો હોય છે કે ને આફ્રીકનમાંથી ફર કરવો સૌથી વધારે મુશ્કેલ છે.

ઇસ્ટ આફ્રિકા રોડેસીયા તથા લોરેન્ડોમાર્ટીવસના અમારા ગ્રાહકોને આપ સર્વેને રેટરમેન્ટો મોકલાઈ મળ્યાં છે. હમમગ બધાના બે વર્ષના લવાજમ ચરેલાં છે. આપ ને છાપું ચાલુ રાખવા ઇચ્છતા હો તો લવાજમ તુરત મોકલી દેવા વિનંતિ છે. તેમ કરી અમારો મણો વખત અને ખરગ જગાવશે. ને છાપું ચાલુ ન રાખવા ઇચ્છતા હો તો કૃપા કરી અમને જણાવી દેશો અને આજ સુધીના નાણા મુકતે મોકલી આપજો તો આભારી થઈશું.

વ્યવસ્થાપક
"ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન".

ફોન: ૨૪૮૪૫.

ઓસરી ક્યાંથી ખરીદશો ?

ને આપ સ્વચ્છ અને લરોસાપાત્ર ઓસરી મેળવવાને ઇતેન્દર હો તો અમારા ઉપર લખવા મુકશો નહિ. હમે ણનતી ઝડપે, ચોકખો મોલ, કિકાયત ભાવે મોકલાવશું.

“ગ્રાહકોને સંતોષ આપવો” એ હમારો મુદ્રાલેખ છે.

એક વખતનો ટ્રાયલ ઓરડર, આપનો વિશ્વાસ સંપાદન કરવાને અમુક ફળીભુત થશે. કન્ડીના ઓરડરો ઉપર સ-વિશેષ, કાળજીપુર્વકનું ધ્યાન આપવામાં આવે છે.

ગાંધીવડુ,   કટોળ,   ઘર-ગથ્થુ દવાઓ,   હવન-પુભની સામગ્રીઓ.   સાડી-લુગડા,
લગ્નની પ્રત્યેક જરૂરીયાત.

કન્ડીના ઓરડરો સી. ઓ. ડી.થી મોકલાવવામાં આવશે.

ભારતનો પત્ર

(અમારા અખરપત્રી તરફથી)

મુંબઈ તા. ૧૮-૮-૫૪.

પૂર્વમાં આખર પત્રો ગોવાના મોરચે શાંતિથી પસાર થઈ ગઈ. દાદરા અને નગર હવેલી વિસ્તારની મુક્તિ દરમિયાન કેટલાક સામ્યવાદીઓએ શંકાઓ ઉપયોગ કર્યો અને "૧૨૫મી આંખરે ગોવાની હદમાં દાખલ થવાનો પ્રયાસ કરનારને દાર મારશે" એવી પોર્ટુગીઝોએ ધમકી આપ્યા પછી દ્વિસ્રક અથડામણ થવાનો ભય સેવાતો હતો. નમરહવેલીના પંચોત્તેરેય આંખરે નો આઝાદ ગોમાંતક દળ કબજે લીધા છે સામ્યવાદીઓએ કબજે કરેલા કેટલાક ગામો પછી આઝાદ દળે કબજે કર્યો છે અને ૧૬ સામ્યવાદીઓની ધર પકડ કરી છે. દરેક ગામમાં ત્રામ પંચાયતો દ્વારા વહીવટ કરવાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે. નમર હવેલીના વડામથક સેશવાસથી સોશિલ પોલીસ અને દલિયારો સાથે નાસી જઈને પાંચવેક ગામમાં બરાયેલા નગરહવેલી ના પોલીસ વડા અને વહીવટકાર, સામ્યવાદીઓ સાથે અથડામણમાં આપ્યા પછી હોંટની હદમાં દાખલ થઈને દોઢી પોલીસને શરણે આપ્યા હતા. સામ્યવાદીઓ સાથેની અથડામણમાં પાંચ પોર્ટુગીઝ પોલીસો ઘાયલ થયા હતા. દોઢી પોલીસે પોર્ટુગીઝ પોલીસને પોતાને ફાવે ત્યાં જવાની ઇચ્છા આપી હતી. તેઓ બધાપ મુંબઈ આપ્યા છે અને પોતાના મિત્રો સાથે રહ્યા છે.

ગોવા નેશનલ ફ્રોન્ટેસે તા. ૧૫મી આંખરે અદિસક સત્યાગ્રહીઓને ગોવા માં સત્યાગ્રહ કરવા મોકલવાના નિર્ણય ની નજરેશન કર્યા પછી શીરગી સરકારે ગોવામાં યુદ્ધના જેવી તબયારી કરી હતી. આ સત્યાગ્રહીઓ માત્ર ભારતને રાષ્ટ્રધ્વજ લગને જવાના હોવા બંધ, શીરગીઓએ લીરખનથી યુદ્ધ નહાંને અને રીનિકા મગાળ્યા હતા, રસ્તાઓ આડે મોટા અવરોધો ઉભા કર્યા હતા, મહત્વના પુલો નીચે મુરગો પાથરી દીધી હતી અને આંધ્રોએ ખોલી હતી. જાણે કેમ મહાનગમમાં ઉતરવાનું ન હોય!

પોર્ટુગીઝોએ આપેલી માહિતી પર આધાર રાખીને બ્રિટનની રૂઢીચુરત ચર્ચાએ સરકારે ભારતને એક માદી મોકલેલી એવી આશા વ્યક્ત કરી હતી કે, "ભારત ગોવામાં બળનો કે બળના ઉપયોગમાં પરિણમે એવી પદ્ધતિઓને ઉપયોગ નહિ કરે. કેનીયા અને મલાયામાં દોષિત અને નિર્દોષ માણસો પર મોરચા મારો અને મશીન ગનેથી મારો ચલાવી આમનુષી દિંસા ચલાવનાર ચર્ચાએ સરકાર તરફ

થી અદિસાને ઉપદેશ આપાય, એથી કુદરતી રીતે ભારત રોમે બરાયું હતું. ભારતે તેનો કડક જવાબ આપ્યો હતો અને બ્રિટન તરફથી આક્રમકતરી રીતે યથેક્ષા આક્ષેપને વખોડી કાઢ્યો હતો. ભારતે જણાવ્યું હતું કે, દાહની પરિસ્થિતિ ભારત સરકારે સહનથી પછી આગ્રહી ચાહતી ગોવા ની પ્રબળી ઇચ્છાને પોર્ટુગીઝો તરફથી સામનો યતાં આવી પરિસ્થિતિ ઉભી થઈ છે. ગોવાની પ્રબળી સ્વરાજ માટેનો અધિકાર મેળવવાની ઇચ્છા સાથે ભારત સરકારને સહાનુભૂતિ છે અને બ્રીટીશ સરકારને પણ તેમના પ્રત્યે સહાનુભૂતિ દરો એવી અમે આશા રાખીએ છીએ. આમ છતાં ભારત સરકાર કોઈ પણ સ્વરૂપે બળનો ઉપયોગ કર્યા વિના શાંતિબંધી માર્ગે અગત્યવાને કૃતનિશ્ચય છે અને આશા રાખે છે કે પોર્ટુગીઝ તેનો એવો સારો જવાબ વાળશે. પોર્ટુગીઝના મિત્રો અને સાથીઓ પણ તેને શાંતિબંધી પતાવટ કરવાની સલાહ આપશે એવી આશા છે.

આ દરમિયાન પોર્ટુગીઝ સરકારે ભારત સરકારને મોકલેલી માદીમાં ભારત સામે નાણિયાત આક્ષેપો કર્યા અને જણે તે ભારતના રીનપને ખલાસ કરી નાંખી શકે તેમ હોય તેવાં બજીગા અંદર માર્યાં. અત્યારે ભારતનું રચાયેલ લક્ષ્ય પોર્ટુગીઝ કરતાં લખભગ વીસ ગણું છે અને જરૂર પડ્યે પોર્ટુગીઝ આખાની કુલ વસતિની સંખ્યા નેટલું તેને બનાવી શકાય એમ છે. ભારતીય રીન્ય જન્ય તેા થોડાક કલાકોમાં જ પોર્ટુગીઝોને દરિયા બેગા કરી દે. એ પછી શીરગીઓએ ગોવા અને તેની આસપાસના દ્વિદી પ્રદેશમાં પ્રવર્તતી પરિસ્થિતિની તપાસ કરવા માટે છ દેશોનું બનેલું એક તરચય નિરીક્ષક પંચ નિમવાની માગણી કરી તેને એમ કહેવું કે, ભારત આ દરખાસ્ત નહિ સ્વીકારે અને તેને મોટા પ્રચાર કરવા ની તક મળી જશે. પરંતુ ભારતે તરત આ દરખાસ્ત સ્વીકારી લીધી અને તેના અમલ માટે પોતાના પ્રતિનિધીઓ મોકલવાનું પોર્ટુગીઝને જણાવ્યું. તરચય નિરીક્ષકો આવે તેા પોર્ટુગીઝે કરેલી યુદ્ધ તબયારીઓ ઉઘાડી પડી જન્ય એમ હતું અને ભારતને તેા કોઈ છુપાવવા જેવું હતું જ નહિ. એટલે પોર્ટુગીઝે ગદલાં તરલાં કરવા માંડ્યા અને પોતે જ કરેલી દરખાસ્ત માંથી છટકી જવા માટે શ્રાંકા મારવા માંડ્યા અને જણાવ્યું કે, ભારતે કરેલો સ્વીકાર એ સ્વીકાર જ નથી! ફરીથી

ભારતે જાહેર કયું કે, પોતે પોર્ટુગીઝ દરખાસ્તનો સ્વીકાર કરે છે. બ્રિટન ના ભારત વિરોધી અખયારોએ પણ ભારતના જવાબને વધારી લીધા અને ધી નેહરની પ્રશંસા કરી છતાં પોર્ટુગીઝના ગદલાં તરલાં આણુ રહ્યાં.

આ પછી તંત્રી પરિપદ સમક્ષ બાબણુ કરતાં શી નેહરએ કહ્યું હતું કે, પોર્ટુગીઝોએ ગમે તેવી લકવા ની તબયારી કરી હોય છતાં જો ભારતીય લશ્કર ગાહે તેા ધડીના જો બાગમાં ગોવાનો કબજો લઈ શકે છે. ગોવા માં નેટલા રીનિકા લાવવામાં આપ્યા છે તે ભેતકુરી સુચવે છે. તેમની સંખ્યા કેટલી છે તેમને અખર નથી પણ જો એટલા જ પ્રમાણમાં આપણે દોઢી લશ્કરને વધારીએ તેા તેની સંખ્યા લાખોની થવા જાય. ગોવામાં લાવવામાં આવેલા આક્રમક રીનિકાને ઉલ્લેખ કરતાં તેમણે કહ્યું કે, બીચારા આક્રમકો! તેઓ તેા ખીન્યોના દાંધે તેાપેનો મોરચા જનતા હોય તેમ લાગે છે.

શીરગીઓના આક્ષેપોને ઉલ્લેખ કરતાં શી નેહરએ કહ્યું હતું કે, કેટલાક સ્વયંસેવકોએ દાદરા ગામનો કબજો લીધો ત્યારે તેની મને અખયારો માર ફનેજ અખર પડી. કુદરતી રીતે હું જાણુનો હતો કે ગોવાન લોકો ઘણા સમયથી આગ કરવાનો ઇરાદો રાખતા હતા. પણ આ હુમલાની વ્યવસ્થા કરવાના કે એ લોકોને દલિયારો પુરા પાડવાના કે ત્યાં દોઢી લશ્કર ગોઠવવા ના આક્ષેપો સાવ વાણિયાત જુદાણાં છે.

સામાન્ય રીતે કહું તેા જિન-ગોવનો ગોવામાં જન્ય એમ હું ઇચ્છતો નથી, પણ ગોવા વાસીઓને શંકા કરતા હું અટકાવવાનો નથી. ગોવોને કે ખીન્ય કોઈ પણને લાગે વળગે છે ત્યાં સુધી, હું તેમને એ હકીકતની યાદ આપીશ કે આપણી મુળભૂત નીતિ અદિસાની છે. અગે વારંવાર એ ભારપુર્વક જાહેર કયું છે અને કરીએ છીએ. આ અદિસા, ગોવામાં હોંસા કરવા જના હારી જવાના બપને લીધે નથી, કેમકે ત્યાં દારવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી. પરંતુ અમે ગાનીએ છીએ કે આપણા પ્રશ્નો એ રીતે (દિસાર્થી) ન ઉઠેલા જોઈએ. લશ્કર દ્વારા નિરાકરણથી જો કકવાય અથડામણુ અને આંતર રાષ્ટ્રીય દુર્ભાવના સર્જાતા હોય તેા તે પણ સાચું નિરાકરણુ નથી. આ પરપોટા જેવા ગોવાના પ્રશ્ન અગે અમે હોંટી અને ગોવાની પ્રબળે એવી સલાહ આપવી જોઈએ કે, તેમણે અદિસક રહેવું એટલું જ નહિ પણ સામા પક્ષને દિંસા માટે કારણુ કે યદાનું પણ ન આપવું.

ફેન્ય વસાહતોનો ઉલ્લેખ કરતાં તેમણે કહ્યું હતું કે, આ વસાહતોના પ્રશ્નોને હુંકે સમયમાં ઉઠેલ ચર્મ જશે,

એની મને ખાતરી છે. હું એટલીજ આશા રાખું છું કે, ફેન્ય હોંટની પ્રજા અથડામણુ કે કકવાય જગાવે તેવું કાંઈ નહિ કરે.

આ વિદેશ વસાહતો અગે ભારત સરકારની નીતીની જાહેરાત કરતાં તેમણે કહ્યું કે, આપણી નીતિ સ્પષ્ટ છે અને આપણે તેની ફરી ફરીને જાહેરાત કરી છે. ભારતના કોઈ પણ બામમાં આવા વિદેશીઓના પમદડા ગાણુ રહે એ અમારે માટે અકરમ્ય છે. મારી સરકાર કે ખીન્ય કોઈપણ સરકાર તેને ચલાવી લઈ શકે નહિ.

ભારતની વિદેશ નીતિનો પાયો સમ જનવત. તેમણે કહ્યું કે, ભૂતકાળમાં મહાત્મા ગાંધીની દોરવણી અને અગે વાની હેડળ અમે અમારી પોતાની અતિ અપુર્ણ રીતે પણ પૂ. બાપુએ ચોધવા ચોકકસ સિદ્ધાંતો, તેમણે અમને મોધેલી ચોકકસ વિચાર સરણી અને આદેશોને અનુસરવાનો અમે પ્રયાસ કર્યો છે. પૂ. બાપુના સંદેશા અને વિચારોને આગળ વધારવામાં અમે અતિ અપુર્ણ વાહકો છીએ એવા મને અદેશો છે. આમ છતાં એમના વિચારોની અમારા પર ઝોલેવતો અંશે ઘણી જોરદાર અસર થઈ હતી. અમે કવચિત તેને ભૂલી જતા છતાં તે હાંમેશા અમારા મનમાં કાયમ રહ્યા હતા.

પૂ. બાપુએ મોધેલી મુળભૂત બાબતો, જેણે આપણને સ્વરાજ આપવું, તે અમારા માટે મુળભૂત અને અત્યંત મહત્વની રહેશે એમ હું ખાતરી પુર્વક કહું છું. જો આપણે તેને ભૂલી જઈએ તેા આપણે જોખમ વહોરી લેશું. બાપુએ મોધેલી મુળભૂત નીતિ, જે આપણી રાષ્ટ્રીય નીતિ છે, તેને કાંઈક અંશે અમે આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રમાં પણ અમલમાં મુકવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. એ પ્રયાસને લીધેજ અગે વિશ્વમાં શાંતિના હેતુસર કાંઈક સેવા બળવી શક્યા છીએ.

ગાંધીજીના જીવનનો સમગ્ર પાયો અદિસાનો હતો. ગાંધીજીએ જે રીતે કરી હતી તેવી અદિસાની વ્યાખ્યા કરવાનો ઢોંગ કરતો નથી, પરંતુ તેના વિશાળ અર્થમાં ઉતર્યા વિના કહું તેા તેનો અર્થ જીવનની સમસ્યાઓ પ્રત્યે તેમજ રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય રાજ કારણીય સમસ્યાઓ પ્રત્યે ચોકકસ પ્રકારની દ્રષ્ટિ મિત્રાચારીની છે, નહિ કે અથડામણુ જગાવે તેવી આહમક. એ દ્રષ્ટિ સાચા પક્ષને બાંડવાની કે વખોડી કાઢવાની નથી, હું કહુલ કહું છું કે આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધોમાં અને ખાસ કરીને જ્યારે લોકોની જોરદાર અને ઉગ્ર લાગણી સાથે કામ પાડવાનું હોય ત્યારે અદિસાના સિદ્ધાંતો અમલ કરવાનું ઘણું મુશ્કેલ છે. આમ છતાં જ્યારે આપણે આપણો અભિપ્રાય યુનેા માં કે અન્યત્ર વ્યક્ત કરવો પડે છે

ત્યારે અમે હંમેશા કોઈપણ દેશની માન ટીકા કરવાથી કે તેને વખોડી કાઢવાથી દુર રહ્યા છીએ. અલગત મુખ રહેવું પણ્ય જોડું છે. જ્યારે કોઈ મહત્વની ખામત બની રહી હોય ત્યારે આપણે આપણા અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવા પડે છે. પરંતુ આપણી મુળ ગુણ નીતિ અહીંસક માનાસિક દ્રષ્ટિ રાખવાની છે.

પોર્ટુગીઝોની સત્યાગ્રહીઓને ગોળાએ દેવાની ધમકી છતાં આશરે બે હજાર ગોળાઓ અને હજારો હાલોઓ સત્યાગ્રહ કરવા જવા માટે નામો નોંધાવ્યા હતા. શ્રી નેહરૂની ઈચ્છાને માન આપીને બિન-ગોવા વાસીઓએ સત્યાગ્રહ કરવા ન જવાનો અને ગોવ નોએ પણ ૧૫મી ઓગસ્ટે માત્ર પ્રતિક ટુકડીએ મોકલવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. ૧૫મી ઓગસ્ટે ૪૯ સ્વયંસેવકો હાયમાં માત્ર રાષ્ટ્રધ્વજ લાકને ગોવાની સરહદે રસ્તાએ પર બાંધવામાં આવેલા અવરોધો કુદીને ગોવાની હદમાં ત્રણ બાણ્યોથી મથા હતા તેરેમોલ કિલ્લા તરફ ગયેલી સ્વયંસેવકોની ટુકડી ને જોઈને ત્યાં રહેલા દસ પોર્ટુગીઝ પોલીસો નાસી મથા હતા. પરંતુ પાછળથી તેઓ ૧૨૫ જેટલા પોર્ટુગીઝ સૈનિકો અને એક યુદ્ધ જહાજ સાથે પાછા આવ્યા હતા. યુદ્ધ જહાજે કિલ્લા પર તોપોતા ગોળા છોડ્યા હતા. પરંતુ સામેથી કાંઈ જવાબ ન મળતાં પોર્ટુગીઝ સૈનિકોમાં હિમત આવી હતી અને તેઓ કિલ્લામાં દાખલ થયા હતા. સ્વયંસેવકો ધારત તો થોડીક મિનિટોમાં જ નાસીને હોંદની હદમાં પહોંચી જઈ શક્યા હોત. પરંતુ તેમણે વીરતાથી કિલ્લા પર દરકાવેલા રાષ્ટ્રધ્વજની રક્ષા કરવાનો નિરધાર કર્યો હતો. તેઓ હિમતભેર ધ્વજને ઘેરોને ઉભા હતા. પોર્ટુગીઝ સૈનિકો એ ગોળીઆર કર્યો. અને એક સ્વયંસેવક માર્યો ગયો અને ૧૨ સ્વયંસેવકો ધામલ થયા હતા. બાકી રહેલા બે જથ્થની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. ત્યજ ગોવામાં પણ ઘણે ક્રોધે સોમોએ રાષ્ટ્રધ્વજ દરકાવ્યો હતો. એ સંબંધ માં ૧૫મીએ ૪૧ માણસોની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. બે દિવસમાં કુલ ત્રણસો માણસોની ધરપકડ કરવા માં આવી હતી.

દમણમાં

દમણની સરહદે પડાવ નાંખીને પડે લો પ્રજા સમાજવાદી નેતા શ્રી ધરજી લાલ દેસાઈ અને તેમના ૧૨૦૦ અનુયાયીઓને હાલ પોલીસે દમણની હદમાં જતા અટકાવ્યા હતા. એટલે તેઓ દમણમાં સત્યાગ્રહ માટે જઈ શક્યા નહોતા. હાલ પોલીસ આ સત્યાગ્રહીઓને પકડીને વાપી ખાતે લઈ ગઈ હતી. વાપી ખાતેથી દેસાઈએ શ્રી નેહરૂને તાર કરીને તેમને દમણમાં સત્યાગ્રહ કરવા જવા દેવાની માગણી કરી હતી. પરંતુ શ્રી નેહરૂએ સાથ

જણાવ્યું હતું કે, પીન-ગોવાવારસી એ વિસ્તારમાં દાખલ થાગ એમ તેઓ ઈચ્છતા નથી. સૌરાષ્ટ્રમાં ટીવ બંદર સામે પોર્ટુગીઝોના સીમર કાંઠાને સત્યાગ્રહીઓએ કબ્જે કર્યો હતો.

ગોવા રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસના નેતા શ્રી પીટર અલ્વારીઝે જાહેર કહ્યું હતું કે, હાલનો સત્યાગ્રહ એ તો પ્રતિક રૂપ છે. આગાહી મારેલી લડત સમય જતાં વેમ પકડતી જશે અને આ વરસ પુરૂં થતાં પહેલાં ગોવા આઝાદ બની જશે. તેમણે સત્યાગ્રહીઓ સામે કોઈ પણ પ્રકારનું બળ વાપરવા સામે ચેતવણી આપી હતી.

શ્રી નેહરૂનું ભાષણ

ભારતના સ્વાતંત્ર્ય દિને લાલ કિલ્લા માંથી ખોલતાં ભારતના વડા પ્રધાને જણાવ્યું હતું કે, ગોવા આઝાદ થશે એની મને સંપૂર્ણ ખાતરી છે. ભારત નિશ્ચય કરે છે અને ભારતના કરોડો પ્રજા જનો તેને મુક્ત કરાવવાનો દૃઢ નિરધાર કરે છે, એટલે આપણે એ નિશ્ચય નો જરૂર અમલ કરશું. ગોવાને આઝાદ કરાશે અને ભારત સાથે જોડી દેવાશે. ગોવાનો પ્રશ્ન વિશ્વના બધા રાષ્ટ્રો માટે કસોટીરૂપ છે. દરેક દેશની પરિક્ષા થવાની છે કેમકે તેણે એ સાફ જણાવવાનું રહેશે કે, એક રાષ્ટ્રને બીજા રાષ્ટ્રપર શાસન કરવાનો અધિકાર છે કે નહિ? આપણે એ જોવાનું છે કે, હવે વિશ્વના રાષ્ટ્રો કય બાણ્યોએ દબે છે અને પોર્ટુગલને કેવા પ્રકારની સલાહ આપે છે. જે પોર્ટુગલને સાચી સલાહ અપાશે તો ગોવાના સવાલનો ઉકેલ શાંતિપૂર્વક થઈ જશે. જે જોડી સલાહ અપાશે તો તંગ વાતાવરણ અને અધઃગમણ ચોક્કસ વધશે જ.

બ્રિટન અને પોર્ટુગલ

પોર્ટુગલને બ્રિટિશ સરકાર ઉપરાંત બ્રિટનના રૂઢીચુસ્ત અખ્યારોનો પણ ટેકો મળ્યો હતો. આ અખ્યારોએ ભારત અને શ્રી નેહરૂને ભાંડવામાં કાંઈ બાકી રાખી નહોતી. આ અખ

ખ્યારોએ ભારતની પોર્ટુગલ પર હુમલો કરવાની જંગી તક્યારીઓના ખોટા-ખોટા હેવાલો છાપ્યા હતા. પરિણામે કુનીયા ભરમાં આ પ્રશ્ન અંગે રસ જાગ્યો હતો અને મોટી સંખ્યામાં વિદેશી પત્રકારો ગોવામાં ઉતરી પડ્યા હતા. તેઓ તો લગાઈ ઘાટી નીકળ વાની આશા રાખતા હતા. પણ ૧૫ મી ઓગસ્ટે જ્યારે તેમણે અહીંસક સત્યાગ્રહીઓને અંદર આવતા જોયા ત્યારે તેઓ નિરાશ થઈ ગયા હતા. બ્રિટીશ અખ્યારોએ જે યુદ્ધનું વાતાવરણ ઉભું કર્યું હતું, તેઓ પણ ૧૫ મીના બનાવ પછી સાવ ખેવકુદ જેવા લાગતા હતા. તેઓ હાંદી સરહદમાં આવ્યા પણ ક્યાંય તેમને હાંદી લશ્કર નો માણસ દેખાયો નહિ.

બ્રિટનના જાણીતા પત્રકાર શ્રી નોર મન કલીફ જેઓ પોતાના અખ્યાર માટે સમાચાર મેળવવા બીજા વિદેશી પત્રકારો સાથે ગોવાની અંદર અધેલા તેમણે તા. ૧૬મીએ પોતાના હેવાલમાં જણાવ્યું હતું કે, પોતાનો અંકુશ ખાલ રીતે ઊગમગ્યો અને પોતાની લશ્કરી તક્યારીઓ નકામી નિવડી અને તા. ૧૫મીના દિવસ શાંતીથી પસાર થઈ ગયો એ જોતાં પોર્ટુગીઝો જે ગેલમાં આવી મથા હતા તેમને ૧૬મીએ વધુ ટુકડીએ ગોવામાં યુદ્ધના સમાચાર મળતાં ફરી ગભરામણમાં પડ્યા હતા. ગોવાન યુવાનોએ જ્યારે ગીરફ તાર થવા માટે સરહદે જોળંગી ત્યારે પોર્ટુગીઝોએ રસ્તા આડે ઉભા કરેલા અવરોધો, યુલો નીચે ગોઠવેલી સુરંગો અને બખ્તરીઆ ગાડીઓ ગોઠવવાની કરેલી વ્યવસ્થા સાવ ખેવકુદી ભરી લાગતી હતી. નાની નાની ટુકડીઓ માં સત્યાગ્રહ થતાં ગોવાની પોર્ટુગીઝ સરકારને લાગ્યું કે અધું પતી મધું. હવે તેમને ભય લાગે છે કે આ તો માત્ર શરૂઆત જ હતી-પાશોરામાં પહેલી પુણ્યો હતી. ગોવામાં પોતે શું જોયું એ મુક્ત

રીતે લખવા માટે શ્રી કલીફને ગોવા છોડીને ભારતની હદમાં આવવું પડ્યું હતું. તા. ૧૭મીએ તેમણે હાલમાં આવીને લખ્યું કે, અમે વિદેશી પત્રકારો ગોવામાં પહેલાં ત્યારે અમો ગોવાના ગવનર જનરલે શ્રી ખાતરી આપી હતી કે, અમને જેવી પરિસ્થિતિ જણાય તેના સાચા હેવાલ મોકલવા માટે અમને સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા અને સમજાવ આપશે. પરંતુ તેઓ કય તરત અમને ખબર પડી કે ગોવામાં સખત સેન્સરશીપ ચાલે છે. અમારા તારોમાંથી લશ્કરી રિપોર્ટિનું પુષ્ટિ સતવાળા કાઢી નાખે એ તો સમજી શકાય તેવી વાત છે. પરંતુ સત્તા વાળાઓએ અમારા તાર લંડન મોકલવામાં પાંચથી ત્રીસ કલાક લમાચા, તેના પરથી એ દેખાઈ આવતું હતું કે, અમારા સંદેશ ગોવામાં સેન્સર થયા ઉપરાંત લીરખનમાં સેન્સર થઈને પછી લંડન મોકલાતા હશે. અમેરિકન અખ્યારો 'લાઇફ' અને 'ટાઇમ'ના પ્રતિનિધીનો તાર સંદેશો સતવાળા ઝોએ તેમના અખ્યારોને મોકલ્યો નહિ પણ એ પ્રતિનિધીને ખબર પડી ન આપી કે તમારો સંદેશો મોકલ્યો નહિ. આ પ્રતિનિધીએ પોર્ટુગીઝ સરકારની ટીકા કરતો સંદેશો મોકલ્યો હતો એટલે આમ થયું હતું. પોતાનો તાર મોકલાયો નથી જોતી આ પ્રતિનિધીને ખબર પડતાં તે શુક્ર માં, ગોવા છોડીને ભારતમાં ગયો હતો અને ત્યાંથી તાર કર્યો હતો

પોર્ટુગીઝોએ કરેલી લશ્કરી તક્યારી કાંઈ અહુ અસરકારક લાગતી નહોતી. આમ છતાં અહીંસક સત્યાગ્રહીઓના સામના માટેની આવી તક્યારી વાહિયાત લાગતી હતી. ગોવા એક પોલીસ રાજ છે જેમાં નામરીક સ્વાતંત્ર્યની હસ્તી જ નથી. પરિણામે જ્યારે માત્ર પોર્ટુગીઝ વ્યક્ત થઈ શકે છે. ભારત-તરફી

બે અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૪ સપ્ટેમ્બર	હાંદુ ૨૦૧૦ પ્રાવણ્ય	મુસલમાન ૧૩૭૪ જલહજ -મોહરમ	પારસી ૧૩૨૪ ફરવદીન	સુરોદય ક. મી.	સુપારત ક. મી.	ધાર્મિક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૩	સુદ ૬	૫	૨	૬-૧૨	૫-૪૦	
શનિ	૪	" ૭	૬	૩	૬-૧૨	૫-૪૦	
રવિ	૫	" ૮	૭	૪	૬-૧૧	૫-૪૧	
સોમ	૬	" ૯	૮	૫	૬-૧૧	૫-૪૧	
મંગળ	૭	" ૧૦	૯	૬	૬-૧૧	૫-૪૨	
બુધ	૮	" ૧૧	૧૦	૭	૬-૧૦	૫-૪૨	
ગુરુ	૯	" ૧૨	૧૧	૮	૬-૧૦	૫-૪૨	
શુક્ર	૧૦	" ૧૩	૧૨	૯	૬-૧૦	૫-૪૩	પંચક
શનિ	૧૧	" ૧૪	૧૩	૧૦	૬-૦૯	૫-૪૩	"
રવિ	૧૨	" ૧૫	૧૪	૧૧	૬-૦૯	૫-૪૪	"
સોમ	૧૩	વદ ૧	૧૫	૧૨	૬-૦૯	૫-૪૪	"
મંગળ	૧૪	" ૨	૧૬	૧૩	૬-૦૮	૫-૪૪	"
બુધ	૧૫	" ૩	૧૭	૧૪	૬-૦૮	૫-૪૫	"
ગુરુ	૧૬	" ૪	૧૮	૧૫	૬-૦૮	૫-૪૫	"

વિચારો વ્યક્ત કરવા એ સમને પાંચ યુગો છે એ કારણે ભારત-તરફી લામણી ખાનગીમાંજ સાંભળી શકાય છે. સરકારની મંજૂરી વિના કોઈ બંધેર સંરચા રચવાની મનાઈ છે. બંધેર ખખરથી માંડીને ડેવેન્ડર સુધીની ઐક્યેક વસ્તુ એન્સરને ખાતાવીને પાસ કરાવવી પડે છે. એટલે ગોવાના લોકોની સાચી લામણી વ્યક્ત કરવાનો કાંઈ રસ્તો નથી.

ગોવાની અંદર ભારતના કે બીજા કોઈ દેશના અખખારો લાવવાની મનાઈ છે. એટલે લોકોને સાચા સમાચારની ખખર ન હોવાથી, સત્યાગ્રહ ચલાવેલા દતો તે દિવસે ગોવાની પ્રજામાં યું ખનશે એ તે ગણ્યતા ન હોવાથી તંજ અને ગભરાટ બધું વાતાવરણ હતું. સરહદી વિસ્તારમાં ન્યાંથી સત્યાગ્રહીઓ ક્રુચ કરવાના દતા, ત્યાં લોકો ધરખાર બંધ કરીને બેઠા દતા અને ગ્રામ વિસ્તાર નિર્બંધ બની ગયો હતો. ગોવાની અંદર ટેકેટોલો લોકો એ રાષ્ટ્રવજ દરકાર્યો દતો અને ગીરફતારીઓ યદ હતી.

બધા ગોવાનો એકજ વિચારના નથ. હોંદુઓ વર્તમાન તંજ સામે ખાનગીમાં પોતાનો વિરોધ વ્યક્ત કરે છે. ખ્રિસ્તીઓ વચ્ચે મતબેદ છે. પાલ્ટીઓએ ધર્માધતોનો લાભ લઇને મોટા ભાગના ખ્રિસ્તીઓને એમ માનતા કરી દીધા છે કે જે ગોવા ભારત સાથે જોડાશે તો તેમના ધર્મ સામે બધ ઉભો થશે. આમ છતાં મોટી સંખ્યાના ઈથોલીક ખ્રિસ્તી ઓ ગોવામાં છુપી રીતે પ્રવર્તિ કરતા દાયેસ પક્ષના સભ્યો છે.

વિવાદોઓ, હોંદુઓ અને ખ્રિસ્તી ઓ છુપી રીતે મારી પાસે આવીને તેમની આઝાદી માટેની તમન્તા વ્યક્ત કરી ગયા દતા. આમાંના એક જણે મને કહ્યું હતું કે, "અમે કાખર નથી, પણ કાંઈક સ્વાર્થી છીએ, કેમકે કાર્કોઈ ખખડવાના બધથી અમે વંચી સુધી જેધમાં જવાને તઈયાર નથી." એમ લાગે છે કે, તેમની વતી હડી લેવાને બીજાઓ તઈયાર છે.

આફ્રિકેનો માટે ટી. બી. સેટલમેન્ટ

તેને માટે જમીન ધરાવવા નંદીવ એફેસ ડીપાર્ટમેન્ટ નામજીવર ફેરેલી પરવાનગી ટી. બી. સેટલમેન્ટ (એવેટન ધાંચ) ના પ્રચુખ ગી. એસ. એમ. નથી લખે છે:

સાહેબ,—કેટલાક વખતપર એવેટન (ટ્રાંસવાન) ના હોંદીઓએ આ ડીરટ્ટીકટ માં વસતા આફ્રિકેનોમાં ટી. બી. નો રોજ ફેલાતો અટકાવવાના ચાંપતા પગલાં લેવાની જરૂર જોઇને ડરખનના ટી. બી. સેટલમેન્ટના ધારણે એક ટી. બી. સેટલમેન્ટ રચાપવાને નાબુ ઉભાં કરવાનો ડરાવ કર્યો દતો. બહોળો પ્રચાર કરી પા. ૧૩૦૦ની રકમ એકઠી કરવામાં આવી હતી અને આફ્રિકેનો, હોંદીઓ, કલકો અને યુરોપીયનોની એક સંયુક્ત કમીટી નીમી હતી જે સા. આ. નેશનલ ટયુઅરકયુલેરિસ એસોસીએશન સાથે એશીલીયેટ યદ હતી. એ સંરચાએ આ પગલાંને આવકાર્યું હતું અને તેને સહક્રુ ટેકો આપવા કયુદ્યું હતું.

તેને માટે વીલખરફેસ ઇનરટીટયુટ ની ગાલીકીનું એક એકર જેટલી જમીનપર આવેલું લાયક મકાન લીસ પર લેવામાં આવ્યું હતું. પરંતુ લીસ કરવામાં આવે તે પહેલાં નેટીવ એફેસ ડીપાર્ટમેન્ટની પરવાનગીની જરૂર હોઇ રચાનિક નેટીવ કમીશનરને પરવાનગી માટે અરજ કરવામાં આવી હતી. જેમણે અરજ નેટીવ એફેસ ડીપાર્ટમેન્ટપર પ્રીટોરીયા મોકલી હતી. લાંબી યુદ્ધ સુધી જવાખ નહિ આવતાં એક ડેપુટેશનને નેટીવ એફેસના સેક્રટરીની સુલાકતે મોકલવામાં આવ્યું હતું. દવે નેટીવ એફેસ ડીપાર્ટમેન્ટ તરફથી જવાખ આવ્યો છે કે, "પરવાનગી આપવામાં નહિ આવે. તેને માટે કયું કારણ આપવામાં આવ્યું નથી.

જે વખતે આખી કુનીયા આ બધ-

કર રોમની ગંભીરતા સમજ ગઇ છે અને તેની સામે ઘટતાં પગલાં લઇ રહી છે અને ખાસ કરી દક્ષિણ આફ્રીકામાં એ રોમથી થતાં મરજોનું પ્રમાણ સૌથી મોટું છે એ જ્નેતાં આશા તો એવી રાખવામાં આવે કે આ બધંકર રોમને દુર કરવાને અમે તે યોજનાને આવકારવામાં આવશે. પરંતુ નેટીવ એફેસના પ્રધાન ડો. ફરયુઅર્ડને એમ લાગ્યું નથી. જેઓનું તેઓ પ્રતિનિધિત્વ ધરાવી રહ્યા છે તેઓને બીજી કોગો

મદદ કરે તે કરતાં તેઓ છો મરતા એમ કદાચ તેઓને લાગતું હશે.

લુકકાપીંગ, ઇનકમ ટેક્સ રીટ-સં, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલીવરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીટલ
૨૧૩ મેકોસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરેરાસ્ટાઉન, બેહાનીસખર્મ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની **સન લાઈફ ઓફ કનેડા** વપરાઈત કંપનીના દરેકો સત્તાવાર એજન્ટ બીએ. ઉપરાંત દક્ષિણ આફ્રીકાની તરિક્ષ અદાલતની કેમ એફ યુઠ દોષ પ્રોગ્રીન્સીયલ ડીવીઝન ના સરકાર તરફથી નીગાયેલા અંગેજ તથા યુજરાતી ભાષાન્તરકાર બીએ તેમજ અવેની ઈમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ જાનતું કામકાજ વિના વીલંબે ત્વરીત ગતીએ યઈ રાકે છે.

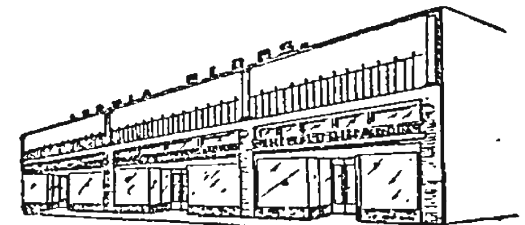
1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000,000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance.
Consult us first.

C. C. PALSANIA
GENERAL AGENT
Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road, P.O. Box 4624. CAPETOWN Phone 32390

K.M. Loodhia & Co.
Manufacturing Jewellers and General Dealers

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ ફેરટ
સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીએ છીએ.
નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની ગંગડી અછોડા, સાડીની પીન, વીટી બકલ જેરોંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ
"દરખનનું" ટકાઈ આફુ ૧૦ પેની રતલ, મોટી કળીનું લસણુ શી. ૧-૬ રતલ.

સુરણુ, રતાણુ, ચાંબા દળદ, લીલી દળદની મોસમ ચાલુ યદ છે. કપુરી અને મેવલી પાન ૫/- રતલ, પોરટેજ જુદું. ગોળ ખાસકીટ ૧૦/૧, લાંબી અને રકવેર ખાસકીટો ૧૬/૦ ડઝન. દરેકો ચોખા, દાળ વીગેરે દરેક જાતની ગ્રોસરી અને મસાલો રાખાએ છે.
રોડેશીઆ, ન્યાસાલેન્ડ અને એસજીપમ કોન્ગોના એરડરો પર પુરતું ખ્યાન આખી કોઈ પણ વસ્તુ પરગીટ કવાવીને મોકલવું.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

Phone 22905 Tel. ADD. : "GANDABHAI"

**The Home Of
INDIAN SWEETMEATS.
G. C. Kapitan & Son**

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their cheques with their orders.

Write For Price List.

સ્વાદિષ્ટ મીઠાઈનું બાણીતું મથક

બહારમાળા પ્રાદેશીઓએ ચોરસ સાથે ચેક મોકલવા મહેરબાની કરવી.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

**154 GREY STREET,
DURBAN.**

PHONE 33-2651

MASTER BROS.
(PTY) LTD.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
33 West Street, JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ
હેલ્થોલ મેન્યુફેક્ચરિંગ એન્ડ ટ્રાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર્સ
રેડમી તેમજ સુતરાક કાપડ, વુલન રબ્સ. પ્લાન્કેટસ—બેબી જાળો માટે
નત નતનો માલ. તેમજ કેપડીબીન ન્યોરનેટ સાડીઓ
વીગેરે માટે દુબારે લ્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા બહામણુ છે.
33 વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.
ફોન : 33-૨૬૫૧

ધીરુભાઈ પી. નાયક

સુસાફરી. વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ફરિયાઈ અગર જીપીન માટે સુસાફરી કરવા ઘરે બેઠા અમારી મારફતે હુકમ કરો.

અંગ્રી, આગ, ચોરી, દુસ્લહ, અસ્માત, રહેઠાણ, વિગેરેના વીમા અને ઉત્તરાની આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ કમ્પીયરન્સ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ સ્યુરયુઆલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ચોરસ લીયા, ચોઈસાયર ઈનરયુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street, JOHANNESBURG.

ધી ન્યુ દિલ ખુશ-સ્વીટ માર્ટ

એજન્ટ: ગાંધીભાઈ ભાણુભાઈ ઠાકોરવાળા.

ફરેક નતની મીઠાઈઓ, ચોખ્ખા ધીની તેમજ કેપા મેવા, મસાવાથી અને બનાવીએ છીએ.

અમારું વખણાએલું સુરતી ભુજી સેવ, મગરા, બાંદીઆ, ભાજીઆં, પાતરાં વિગેરે ફરેકશ તાજાં બનાવીએ છીએ.

પાર્ટ વીગેરે માટે મોટા પ્રમાણમાં મીઠાઈ એડર્સ પ્રમાણે ઢાંક વખતમાં બનાવી આપીશું.

PHONE 33-6575. P. O. BOX 3680.
THE NEW DIL-KHUSH SWEET MART,
34 President St., Corner Diagonal Street.
JOHANNESBURG.

તંદુરસ્તી અને શક્તિ માટે

આ શિયાળામાં મેથીપાક ખાઓ

શી. ૧૨-૬ રતલ.

આજે જ ચોરસ કરો:

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ
(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના બુણાપર - ડરબન.
ફોન નંબર ૨૩૪૧૪. ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

NATHOO TABHA
TIMBER & HARDWARE MERCHANT
& DIRECT IMPORTER

Door, Windows, Corrugated Iron, Cement, Monarch, Iron Duke, Buffalo, and Elephant brands paint or any other building material at reasonable price.

Established 1907, **NATHOO TABHA,**
107 Queen Street, Phone 24647.
Telegraph "Mani," **DURBAN.**

કરનીચર! કરનીચર!! કરનીચર!!!

વેડફ્રમ છુટ, હાઈનિંગ્સ છુટ, વોઈશીંગ, હરેસીંગ એસ્ટ, સાઈડ વોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ટ, બુક કેસ, ટેબલ, તાલન કીફાયત માને ખરીદી શકશો. નાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને ફીચન હરેસર—

એ હગારી રેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તઈયાર રહે છે. માન રોકડા ભાવેના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY
51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.